ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΤΙΜΩΡΙΑ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

CRIME AND PUNISHMENT

THE NEWSLETTER OF THE HELLENIC SOCIETY OF CRIMINOLOGY

Τεύχος 3
Νοέμβριος 2018

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ
ΑΛΙΚΗ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΑΛΙΚΗ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Διευθυντής Σύνταξης:
Ομ. Καθηγητής Νέστωρ Ε. Κουράκης

Συντακτική Επιτροπή 2ου τεύχους:
Ομότιμος Καθηγητής Ιάκωβος Φαρσεδάκης, Καθηγήτρια Χριστίνα Ζαραφωνίτου, Δρ. Κώστας Πανάγος και Δρ. Βίκτωρ Τσιλώνης

Επιστημονική Επιτροπή: Τα μέλη Διοικητικού Συμβουλίου της Ελλην. Εταιρείας Εγκληματολογίας.

Κλείσιμο Υλης Τεύχους: 31.10.18

Ελληνική Εταιρεία Εγκληματολογίας, Λυκαβητού 1Γ, Αθήνα, e-mail: info@hscriminology.gr

Γραφιστική επιμέλεια:
Στέφανος Χουπουρίδης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

EDITORIAL (ΝΕΣΤΩΡ ΚΟΥΡΑΚΗΣ & ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ).....3
IN MEMORIAM ΑΛΙΚΗΣ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (1917-2018) (ΝΕΣΤΩΡ ΚΟΥΡΑΚΗΣ & ΙΑΚΩΒΟΣ ΦΑΡΣΕΔΑΚΗΣ).....4
ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΛΙΚΗ (ΙΑΚΩΒΟΣ ΦΑΡΣΕΔΑΚΗΣ).....7
«ΝΑ ΠΙΣΤΕΨΕΙΣ ΤΟ ΑΔΥΝΑΤΟ ΚΑΙ ΑΥΤΟ ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΔΥΝΑΤΟ» (ΝΕΣΤΩΡ ΚΟΥΡΑΚΗΣ).....10
ΟΙ ΔΥΟ ΑΓΑΠΕΣ ΤΗΣ ΑΛΙΚΗΣ (ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΣΠΙΝΕΛΛΗ).....11
Ο ΑΓΩΝΑΣ ΜΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ (ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ).....13
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΙΚΗ, ΤΟ ΦΑΡΟ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΚΟΤΑΔΙ, ΠΟΥ ΕΣΒΗΣΕ (ΑΝΤΩΝΗΣ Δ. ΜΑΓΓΑΝΑΣ).....15
ΕΝΘΥΜΗΜΑΤΑ: ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΗΣ ΑΛΙΚΗΣ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (ΙΩΑΝΝΑ ΤΣΙΓΚΑΝΟΥ).....17
ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΑΛΙΚΗΣ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (ΕΦΗ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ).....19
ΟΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΜΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΙΚΗ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ, ΕΝΑΝ ΞΕΧΩΡΙΣΤΟ ΑΝΘΡΩΠΟ (ΜΑΡΙΑ Π. ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗ).....20
Η ΑΛΙΚΗ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΙΣΙΛΙΑΝΟΣ).....21
ΔΙΑΡΚΗΣ ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΜΕ ΕΠΙΜΟΝΗ ΚΑΙ ΗΘΟΣ (ΒΙΚΥ ΒΛΑΧΟΥ).....23
Η ΗΠΕΙΡΩΤΙΣΣΑ ΓΥΝΑΙΚΑ: ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΗΣ ΑΛΙΚΗΣ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (ΦΩΤΕΙΝΗ ΜΗΛΙΩΤΗ).....25
ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ & ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ: Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΑΛΙΚΗΣ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΣΤΕΡΓΙΟΥΛΗΣ).....26
ΑΛΙΚΗ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ: ΜΙΑ ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ, ΑΝΙΔΙΟΤΕΛΗΣ, ΑΝΥΠΟΧΩΡΗΤΗ, ΔΙΚΑΙΗ, ΑΦΟΒΗ ΑΓΩΝΙΣΤΡΙΑ (ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Δ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ).....27
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΙΣΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ-ΙΣΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1920 (ΕΙΡΗΝΗ ΦΕΡΕΤΗ).....29
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΙΚΗ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ, 30 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2018).....31
ΤΟ EDITORIAL ΠΟΥ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕ Η ΑΛΙΚΗ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟ 1988.....33
ΒΙΝΤΕΟ ΑΠΟ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΑΛΙΚΗΣ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΑΙΟ ΕΓΚΛΗΜΑ, ΤΟΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ 2017.....36
ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΑΛΙΚΗΣ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ.....37
IN MEMORIAM DENIS SZABO (ΙΑΚΩΒΟΣ ΦΑΡΣΕΔΑΚΗΣ).....52

EDITORIAL

Καθηγ. Νέστωρ Κουράκης & Καθηγ. Χριστίνα Ζαραφωνίτου Πρόεδρος και Γεν. Γραμματέας της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας

Μόλις έγινε γνωστή η απώλεια της αείμνηστης Αλίκης Μαραγκοπούλου, η Εταιρεία μας έσπευσε την 1η Σεπτεμβρίου 2018 να ενημερώσει τα μέλη και τους φίλους της με επιστολή, στην αρχή της οποίας υπήρχε και η ακόλουθη περιεκτική σκιαγραφία της:

«Αποχαιρετούμε σήμερα με μεγάλη θλίψη την Ιδρύτρια και Επίτιμη Πρόεδρο της Εταιρείας μας και Πρόεδρο του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ομότιμη Καθηγήτρια Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου (1917-2018). Μια προσωπικότητα, που τόσα πολλά προσέφερε στην Εγκληματολογία, στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, στην ενίσχυση των αγώνων του γυναικείου κινήματος, αλλά και στην ίδια την πραγμάτωση της ιδεών της Δημοκρατίας και της Κοινωνικής Δικαιοσύνης. Υποκλινόμαστε, λοιπόν, με σεβασμό, θλίψη και κατάνυξη στη μνήμη της και την αναπολούμε για το αγωνιστικό της πνεύμα, τη μαχητικότητα, τη στιβαρή επιστημονική της κατάρτιση και τον πηγαίο ανθρωπισμό της».

Αμέσως μετά, το Δ.Σ. της Εταιρείας μας αποφάσισε να αφιερώσει στη μνήμη της το επόμενο τεύχος του Newsletter της, να διοργανώσει εντός του 2019 ένα Συνέδριο με θέμα τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τον Εγκληματία, καθώς και να προσφέρει γι' αυτήν ένα συμβολικό ποσόν προς το Ν.Π.Ι.Δ. «Επάνοδος» -Φορέας για την Κοινωνική Επανένταξη των Αποφυλακιζομένων.

Ηδη το ανά χείρας 3ο τεύχος του Newsletter, όπου περιέχονται συμβολές διακεκριμένων εγκληματολόγων και νομικών με αναμνήσεις ή κρίσεις τους για την Αλίκη και για την κοινωνική και επιστημονική της δράση, καθώς και με πλούσιο φωτογραφικό υλικό, αποτελεί ένα πρώτο βήμα για την πραγμάτωση αυτών των δεσμεύσεων και υποσχέσεων για την Αλίκη. Εξάλλου, η δωρεά προς της «Επάνοδο» έγινε ήδη (σχετική ανακοίνωση έγινε στη στήλη «Δωρεές» της εφημ. «Καθημερινή της Κυριακής», 7.10.2018), ενώ ήδη έχουν ξεκινήσει και οι οργανωτικές διαδικασίες για το προγραμματισμένο Συνέδριο του 2019, σε συνεργασία με το Ιδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Αυτά, ως ένας πρώτος ελάχιστος «φόρος τιμής» για μια γυναίκα που μας δίδαξε όλους με το ήθος, την αγωνιστικότητα και το πάθος της να πραγματοποιεί τις ιδέες της.

ΜΕ ΤΟΥΣ JEAN LADRIERE, MIREILLE DELMAS-MARTY, FRANCOIS RAVEAU ΣΤΟ ΚΟΛΥΜΠΑΡΙ ΣΕ ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ ΤΟΥ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΥ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ ΜΕ ΘΕΜΑ «Expérimentation biomédicale et droits de l'homme». ΤΟ ΟΜΩΝΥΜΟ ΒΙΒΛΙΟ ΜΕ ΤΙΣ ΚΥΡΙΕΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕ ΤΟ 1988 ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΟΙΚΟ PRESSES UNIVERSITAIRES DE FRANCE, ΜΕ ΕΠΑΝΕΙΛΗΜΜΕΝΕΣ ΕΚΤΟΤΕ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΕΙΣ, ΕΧΕΙ ΚΑΤΑΣΤΕΙ ΕΡΓΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ , ΚΛΑΣΙΚΟ ΠΛΕΟΝ.

IN MEMORIAM

Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου (1917-2018)

των Νέστορα Κουράκη και Ιάκωβου Φαρσεδάκη

(μία συντομότερη εκδοχή αυτού του κειμένου δημοσιεύθηκε ως νεκρολογία στην «Καθημερινή» της 15.9.2018, σελ. 12).

Συνηθίζεται στις νεκρολογίες να παρουσιάζεται ο εκλιπών με ιδιαίτερα θετική προσέγγιση, εν είδει αγιογραφήματος, σύμφωνα και με μια παρεξηγημένη και αυθαίρετη ερμηνεία του αποστολικού ρητού «ο αποθανών δεδικαίωται» (Αποστ. Παύλου, Προς Ρωμαίους, 6,7).

Ωστόσο, στην περίπτωση της Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, που έφυγε από τη ζωή υπεραιωνόβια στις αρχές Σεπτεμβρίου 2018, η θετική προσέγγιση δικαιολογείται για δύο κυρίως λόγους: Πρώτον, διότι αφιέρωσε ολόκληρη τη ζωή της σε ένα όραμα και μιαν Ιδέα που ίσως είναι η σημαντικότερη μέσα στην πλήρη προκλήσεων εποχή μας, δηλ. στην προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Και δεύτερον, διότι πάλεψε με επιτυχία γι' αυτή την Ιδέα όχι μόνο σε θεωρητικό επίπεδο, με σημαντικές μελέτες και διδασκαλία, αλλά και σε πρακτικό, οργανωτικό επίπεδο, Συνδύασε έτσι με ιδανικό τρόπο τον άνθρωπο του σπουδαστηρίου, που ανατρέχει στη γνώση προς αναζήτηση της αλήθειας, με τον άνθρωπο της πράξης, που αγωνίζεται με πάθος για την πραγμάτωση των ιδεών του –συνδυασμός όντως δυσεύρετος, καθώς προϋποθέτει να συμπέσουν στο ίδιο πρόσωπο ο νηφάλιος επιστήμονας με τον παθιασμένο ακτιβιστή.

Βέβαια, η εκλιπούσα, λόγω της ισχυρής της προσωπικότητας και των διοικητικών της αρμοδιοτήτων, που τις ασκούσε άτεγκτα, γινόταν ορισμένες φορές δυσάρεστη και προκαλούσε αντιπαραθέσεις. Όμως, όλα αυτά επισκιάζονταν από τη μεγάλη αποτελεσματικότητά της στην προαγωγή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Εχοντας ζήσει, ιδίως ο δεύτερος από τους εδώ υπογράφοντες, κατά τα τελευταία σαράντα χρόνια, από κοντά τους κ α θ η μ ε ρ ι ν ο ύ ς αυτούς αγώνες της, τη θαυμάσαμε πάντοτε για τη στερρά εμμονή της και το θάρρος της στην πραγμάτωση των ιδεών της. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτών των αγώνων, αλλά και της αποτελεσματικότητάς της, είναι αυτό που συνδέεται με τη συνταγματική μεταρρύθμιση του 2001 και που αφορά την τροποποίηση του άρθρου 116 παρ.2, κατά τρόπο ώστε να διευκολύνει την ουσιαστική ισότητα των δύο φύλων. Είναι, σχεδόν, εκπληκτικό το πώς κατόρθωσε η εκλιπούσα να συγκεντρώσει γύρω της γυναικείες οργανώσεις, υπουργούς, βουλευτές, όλων των κομμάτων, δημοσιογράφους, κλπ. και πώς κατάφερε τελικά η τροποποίηση της οικείας συνταγματικής διάταξης να περιλάβει αυτολεξεί τη δική της διατύπωση.

Στον Τομέα των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, γενικότερα, το έργο της είναι τεράστιο. Δεν μπορεί, δε, να εξετασθεί ξεχωριστά από τη δράση της ως επικεφαλής του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΙΜΔΑ) από την ίδρυσή του το 1978 έως τον θάνατό της, αλλά και ως Αντιπροσώπου της Ελλάδος ή του ΙΜΔΑ στον ΟΗΕ, στο Συμβούλιο της Ευρώπης και στην Ουνέσκο. Μέγας αριθμός Συνεδρίων, Σεμιναρίων, Διασκέψεων, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, φέρουν τη σφραγίδα της. Πάμπολλες εκδόσεις, δικές της ή υπό την επιμέλειά της, έχουν δει το φώς της δημοσιότητας, από τους μεγαλύτερους ελληνικούς και ξένους εκδοτικούς οίκους. Μόνο το ΙΜΔΑ έχει εκδώσει μέχρι τώρα σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων περί τα εκατό βιβλία, συνήθως ως πρακτικά από επιστημονικές εκδηλώσεις που η εκλιπούσα είχε οργανώσει έως την τελευταία τους λεπτομέρεια. Επίσης, υπήρξε δραστήρια Πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής της Ελλάδας για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Πέρα από το γενικό ενδιαφέρον της Αλίκης Μαραγκοπούλου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, υπήρξαν και δύο ειδικότεροι συναφείς τομείς στους οποίους αφιέρωσε ένα μεγάλο μέρος της ζωής της: Τα Δικαιώματα των Γυναικών (με άξονα την Ισότητα των Φύλων) και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας.

Ο χώρος της ισότητας των φύλων υπήρξε προνομιακός χώρος δράσης της. Οργανώτρια πάμπολλων Συνεδρίων και Συμποσίων, Διευθύντρια του περιοδικού "Ο Αγώνας

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΛΟΜΠΡΟΖΟ ΣΤΟ ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ, 1976.
ΣΤΟ ΒΗΜΑ Ο ΤΟΤΕ ΠΡΥΤΑΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΕΝΕΚΙΔΗΣ.

της Γυναίκας", αγωνίσθηκε μια ολόκληρη ζωή για την ευόδωση των στόχων του Κινήματος, είτε από τη θέση της Προέδρου –για τριάντα χρόνια- του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και για δυο θητείες της Διεθνούς Ένωσης Γυναικών, είτε και μέσα από τη συνεχή ενεργή παρουσία της σε διεθνή fora.

Εξίσου σημαντική υπήρξε όμως και η δράση της στον χώρο της lato sensu Εγκληματολογίας και ιδίως της Αντεγκληματικής Πολιτικής, δράση που εμποτίσθηκε από την ιδέα ότι και το Εγκλημα – το πραγματικό έγκλημα, για να μιλήσουμε με εγκληματολογικούς όρους – δεν αποτελεί τίποτε άλλο παρά παραβίαση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, η αναγωγή από τους ποινικούς νόμους ορισμένων πράξεων σε εγκλήματα, η ποινική διαδικασία σε όλα της τα στάδια, οι ποινές και οι κυρώσεις που ο νόμος προβλέπει, η επιμέτρηση της ποινής, η μεταχείριση του καταδίκου κατά την εκτέλεση της ποινής και η μετά από αυτήν ένταξή του στην κοινωνική ζωή, πρέπει να

διέπονται από τις αρχές των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, με την έννοια ότι τα δικαιώματα αυτά πρέπει να αποτελούν τον ξεκάθαρο γνώμονα και το έσχατο όριο μιας ορθής Αντεγκληματικής Πολιτικής.

Ως Καθηγήτρια Εγκληματολογίας η Αλίκη Μαραγκοπούλου εξέδωσε πέντε αυτοτελείς μονογραφίες – ανάμεσα σε αυτές και την εξαιρετική διδακτορική της διατριβή στο Πανεπιστήμιο της Γενεύης με θέμα «Τα κίνητρα του Εγκλήματος» (Les mobiles du délit. Etude de Criminologie et de Droit pénal)- καθώς και πάμπολλα δοκίμια και μελέτες, όλα υψηλής στάθμης και αποτέλεσμα σοβαρού προβληματισμού, που άσκησαν αξιόλογη επίδραση σε όσους ασχολούνται με την Εγκληματολογία και την Αντεγκληματική Πολιτική. Περαιτέρω, η εκλιπούσα διακρίθηκε και για τους νεωτερισμούς που εισήγαγε στην οργάνωση της διδασκαλίας της Εγκληματολογίας. Συγκεκριμένα, στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, όπου υπήρξε Καθηγήτρια και δύο φορές Πρύτανης (η πρώτη Ελληνίδα Πρύτανης!), η εκλιπούσα απέσπασε το μάθημα της Εγκληματολογίας από το Δίκαιο και το υπήγαγε στην Κοινωνιολογία. Επιπλέον, δίδαξε μέρος των μαθημάτων της με επιτόπια μελέτη επί κρατουμένων στις φυλακές και ίδρυσε με τους συνεργάτες της Μεταπτυχιακό Σεμινάριο Εγκληματολογίας, το πρώτο στην Ελλάδα. Σημαντικό είναι επίσης να αναφερθεί ότι η Αλίκη Μαραγκοπούλου μαζί με άλλους διακεκριμένους επιστήμονες ίδρυσε το 1978 την Ελληνική Εταιρεία Εγκληματολογίας και διετέλεσε Πρόεδρός της για τα επόμενα 30 και πλέον χρόνια, με πλούσιο και εδώ έργο, ενώ χρημάτισε και Μέλος του ΔΣ της Διεθνούς Εταιρείας Εγκληματολογίας για πολλά χρόνια,.

Η Πολιτεία την αντάμειψε με πολλές διακρίσεις, τιμώντας έτσι το πολύπλευρο και πολυσήμαντο έργο της. Πλην άλλων, έχει τιμηθεί, για τη συνολική επιστημονική και κοινωνική προσφορά της, με το παράσημο του «Ανώτερου Ταξιάρχη του Φοίνικος», με το Εθνικό Αριστείο της Ακαδημίας Αθηνών του έτους 2006, με το Βραβείο του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Κυπριακής Δημοκρατίας, και με το Βραβείο του Ιδρύματος της Βουλής των Ελλήνων (2010).

Η Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου δεν είναι πια μαζί μας. Πέρα και πάνω από όλα, υπήρξε για όλους Υπόδειγμα ενεργού πολίτη και μιας, κατ' εξοχήν, αγωνίστριας για την επικράτηση θετικών κοινωνικών αξιών.

ΣΤΟΥΣ ΔΕΛΦΟΥΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ 1976 ΓΙΑ ΤΟΝ ΛΟΜΠΡΟΖΟ. ΔΙΑΚΡΙΝΟΝΤΑΙ, ΜΕΤΑΞΥ ΑΛΛΩΝ, ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΑΛΙΚΗ ΟΙ MARC ANCEL, YVONNE MARX, JEAN PINATEL, DENIS SZABO, GIACOMO CANEPA, ΙΑΚΩΒΟΣ ΦΑΡΣΕΔΑΚΗΣ ΚΑΙ PIERRE MOUTIN.

Αναμνήσεις από τη συνεργασία με την Αλίκη

του Ιάκωβου Φαρσεδάκη

Για την Αλίκη τον τελευταίο καιρό έχουν γραφεί και ειπωθεί πολλά από πολλούς –και από εμένα. Με την ευκαιρία της αφιερώματος του νέου τεύχους του Newsletter της Εταιρείας μας, σκέφθηκα πως θα ήταν χρήσιμο και διδακτικό για τους νέους μας να αναφερθώ σε μερικά περιστατικά, χαρακτηριστικά του τρόπου με τον οποίο αντιμετώπιζε διάφορα ζητήματα και καταστάσεις, από τα τόσα πολλά που έχω συγκρατήσει από την υπερτεσσαρακονταετή στενή συνεργασία μαζί της.

1. Στο ΙΜΔΑ καταφεύγουν, κατά καιρούς, άτομα –έλληνες και αλλοδαποί- παραπονούμενοι για την παραβίαση δικαιωμάτων τους και ζητούν προστασία. Τις περιπτώσεις αυτές αναλαμβάνει να διεκπεραιώσει δικαστικώς το Ίδρυμα, χωρίς καμία επιβάρυνση των προσφευγόντων σε αυτό, αναθέτοντας τις υποθέσεις σε μόνιμους συνεργάτες του δικηγόρους. Σπανίως, οσάκις της επέτρεπε ο χρόνος της, ιδιαίτερα όταν η υπόθεση αφορούσε ζητήματα σχετιζόμενα με την ισότητα των φύλων, αναλάμβανε η ίδια την υπεράσπιση των θυμάτων. Ακόμη και όταν δεν επρόκειτο για ευθεία παραβίαση ΔΑ, αλλά ήταν εμπλεκόμενη γυναίκα. Ήταν, άλλωστε, διακεκριμένη νομικός, έχοντας διατελέσει και αντιπρόεδρος του ΔΣΑ. Ενδιαφέρουσα ήταν μια υπόθεση που αφορούσε μια ανθρωποκτονία διαπραχθείσα από μία γυναίκα είς βάρος του συζύγου της, ο οποίος την κακομεταχειριζόταν βάναυσα σε μόνιμη βάση, σε βαθμό που να κινδυνεύει εκάστοτε η ζωή της. Στην πρωτόδικη δίκη είχε καταδικασθεί για ανθρωποκτονία από πρόθεση, μια και δεν είχαν γίνει δεκτά τα επιχειρήματα της υπεράσπισής της περί υπέρβασης των ορίων της άμυνας, αφού είχε κριθεί πως δεν υπήρχε απο την πλευρά του συζύγου στη συγκεκριμένη χρονική στιγμή άμεση επίθεση εις βάρος της. Η Αλίκη ανέλαβε την υπόθεση στην κατ'έφεση δίκη, όπου και κατάφερε να απαλλάξει την κατηγορουμένη, με τον ισχυρισμό ότι βρισκόταν σε καθαρή άμυνα, διότι ο κίνδυνος ζωής της ήταν διαρκώς ενεστώς, εβίωνε δηλαδή μια ειδική ή επικίνδυνη κατάσταση, σύμφωνα με την διδασκαλία του Kinberg. Η εδραία νομική της κατάρτιση, συνδυαζόμενη με την γνώση των πορισμάτων της Εγκληματολογίας είχε φέρει το ποθητό αποτέλεσμα, αποτελώντας ταυτόχρονα και μια εν τοις πράγμασι απόδειξη της ανάγκης αυτά τα πορίσματα να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκδίκαση των ποινικών υποθέσεων και, κατά συνέπεια, της ανάγκης οι ποινικοί δικαστές να είναι πλήρως ενήμεροι του συνολικού corpus της Εγκληματολογίας.

2. Μια άλλη ενδιαφέρουσα περίπτωση στην οποία είχε εμπλακεί είναι εκείνη που αφορούσε την μη δόση θρησκευτικού όρκου. Κατά την εκλογή της ως Καθηγήτριας στην Πάντειο Σχολή- με εισηγητή τον Καθηγητή Ιωάννη Γεωργάκη- είχε ως ανθυποψήφιο ένα συμπαθέστατο, αλλ'ασυγκρίτως υστερούντα σε προσόντα δικηγόρο – μακαρίτη σήμερα. 'Οπως συμβαίνει καμιά φορά, κατά την εκλογή ειπώθηκαν κάποια θετικά σχόλια και για την δική του υποψηφιότητα.

Κατά το εναρκτήριο μάθημα της Αλίκης, στην πρώτη σειρά των εδράνων καθόταν ο εν λόγω ανθυποψήφιος μετά της συζύγου του και χειροκροτούσε εμφαντικά σε κάθε ευκαιρία. Μετά από λίγο καιρό η Αλίκη κατέθεσε πρόταση για την προώθηση της διαδικασίας έγκρισης της εργασίας του για υφηγεσία, την οποία είχε καταθέσει πρό τετραετίας, αλλά ο επιβλέπων την κενή μέχρι την εκλογή της ΄Εδρα Εγκληματολογίας Καθηγητής του Ποινικού δικαίου Ιωάννης Γεωργάκης – ο ευφυέστερος των Ελλήνων, κατά τον Ωνάση- δεν την είχε θεωρήσει αξιόλογη. Όταν ήλθε στη Συνέλευση των Καθηγητών προς συζήτηση η πρόταση της Αλίκης, ο Γεωργάκης πήρε τον λόγο και αφού εκθείασε την μεγαλοψυχία της να κάμει θετική πρόταση για τον ανθυποψήφιό της, της ζήτησε να μην επιμείνει στη συνέχιση της διαδικασίας, μια και ο υποψήφιος δεν ήταν κατάλληλος. Αναφέρθηκε στο γεγονός ότι ο συγκεκριμένος είχε μιλήσει για λίγο κατά την διάρκεια ενός Διεθνούς Colloque που είχε ορ-

γανωθεί στην Πάντειο[1] και εκεί είχε φανεί η προφανής ανεπάρκειά του και ζήτησε να μην ταλαιπωρηθεί στις επόμενες δύο φάσεις το Σώμα των Καθηγητών αφού αυτός τελικώς δεν θα κρινόταν ικανός. Η Αλίκη σεβόμενη την γνώμη του δεν επέμεινε. Κατόπιν αυτού ο υποψήφιος Υφηγητής ζήτησε τα Πρακτικά, όπου ο Γραμματέας μη γνωρίζοντας γαλλικά είχε μεταφράσει την λέξη «Colloque" ως «Μάθημα». Αμέσως μετά κατέθεσε έγκληση κατά του Γεωργάκη, ισχυριζόμενος ότι παρεπλάνησε το Σώμα των Καθηγητών γιατί ουδέποτε είχε κάνει μάθημα στη Σχολή. Ξεκίνησε μια Προκαταρκτική Εξέταση και μια παρέλαση των Καθηγητών, οι οποίοι κατέθεταν το πραγματικό γεγονός και έτσι η υπόθεση τέθηκε στο Αρχείο. Αλλά προέκυψε μείζων υπόθεση, κατά την προσέλευση να καταθέσει του αειμνήστου Καθηγητού Κωνσταντίνου Δεσποτοπούλου, ο οποίος αρνήθηκε να δώσει θρησκευτικό όρκο και από εκεί ξεκίνησε η γνωστή υπόθεση. Στο Εφετείο την υπεράσπισή του, μαζί με τον Καθηγητή Νίκο Ανδρουλάκη, είχε αναλάβει η Αλίκη, η οποία και με είχε επιφορτίσει με τη συλλογή συγκριτικού υλικού από τις διάφορες νομοθεσίες. Και ακόμη θυμάμαι τις πολλές επισκέψεις μου για τον σκοπό αυτό στις διάφορες βιβλιοθήκες και στο Ελληνικό Ινστιτούτο Διεθνούς και Αλλοδαπού Δικαίου. Η έκβαση είναι γνωστή[2] μετά και την εν τέλει νομοθετική παρέμβαση και τροποποίηση της σχετικής διάταξης.

3. Σε επιστημονική Συνάντηση για θέματα της ισότητας των φύλων στο Αμφιθέατρο του Υπουργείου των Εξωτερικών, ο τότε Υπουργός, μετά τον χαιρετισμό του, επικαλούμενος υπηρεσιακές του υποχρεώσεις, δήλωσε ότι λυπάται αλλά είναι υποχρεωμένος να αποχωρήσει. «Δεν θα πάτε πουθενά, κύριε υπουργέ. Θα μείνετε να ακούσετε αυτά που θα πούμε», παρενέβη επιτακτικά η Αλίκη. Περιττόν να λεχθεί πως ο Υπουργός παρέμεινε μέχρι και το τέλος – και μετά το διάλειμμα- ως καλός μαθητής.

4. Μετά την εκλογή ενός Καθηγητού, διακεκριμένου πνευματικού ανθρώπου αλλά που απάρεσκε σε μια συγκεκριμένη μερίδα Καθηγητών, υπήρχε μια υποκίνηση των φοιτητών, οι οποίοι καταλάμβαναν την Σχολή, διέλυαν τις Γενικές Συνελεύσεις και επί μήνες η εκπαιδευτική διαδικασία υπολειτουργούσε[3]. Σε τέτοιο βαθμό που ο εκλεκτός τότε Πρύτανης Νίκος Πετραλιάς αναγκάσθηκε να παραιτηθεί. Στις επακολουθήσασες εκλογές, με αντίπαλο τον Βασίλη Φίλια, εκλέχθηκε η Αλίκη -για δεύτερη φορά- Πρύτανης. Μόλις ενημερώθηκε για το ποιά φοιτητική παράταξη οργάνωνε τις καταλήψεις κλπ, αμέσως, χωρίς να χάσει καιρό, επισκέπτεται τον αρχηγό του κόμματος στον οποίο ανήκε αυτή η παράταξη και του εκθέτει τα γεγονότα, τονίζοντάς του την αρνητική εικόνα που το κόμμα του αποκτούσε στα όμματα διδασκόντων, φοιτητών και διοικητικού προσωπικού, λόγω αυτής της στάσης. Ο αρχηγός του κόμματος την παρακάλεσε να τον επισκεφθεί εκ νέου μετά απο μία εβδομάδα, ώστε εν τω μεταξύ να προλάβει και ο ίδιος να ενημερωθεί από τους εκπροσώπους των φοιτητών. Όπερ και εγένετο. Την επομένη εβδομάδα κατά την

---

[1] Επρόκειτο για σημαντικό επιστημονικό συμπόσιο που είχε οργανωθεί το 1960 από τον Καθηγητή Γεωργάκη στην Πάντειο για το μείζον ζήτημα της θανατικής ποινής. Σε αυτό είχαν μετάσχει εξέχοντες ποινικολόγοι και εγκληματολόγοι από όλον τον κόσμο. Τα Πρακτικά του εκδόθηκαν στα γαλλικά με τον τίτλο Colloque sur la peine de mort. Την περίοδο εκείνη ο σχετικός με την διατήρηση ή κατάργηση της θανατικής ποινής διάλογος ήταν ιδιαίτερα έντονος. Μετά την Έκθεση της Royal Commission, μετά τα Πορίσματα αυτού του Συμποσίου και μετά από εκείνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα Εγκληματολογικά Προβλήματα του Συμβουλίου της Ευρώπης που επακολούθησε, οδηγηθήκαμε στην υιοθέτηση του 6ου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου με το οποίο καταργήθηκε η θανατική ποινή.

[2] Το Εφετείο δέχθηκε ότι υπάρχει σύγκρουση καθηκόντων που αποκλείει τον καταλογισμό, εφόσον επιτελείται ένα ηθικοκοινωνικό καθήκον συγκρουόμενο προς ένα νόμιμο καθήκον. Ο κατηγορούμενος, αρνούμενος να ορκιστεί , κατά συνεπή εφαρμογή των επιστημονικών και ηθικών του πεποιθήσεων, τις οποίες δημόσια είχε υποστηρίξει, βρέθηκε σε σύγκρουση καθηκόντων που καθιστούσε ανθρωπίνως μη φευκτή την υπαιτιότητα, αποκλειομένου έτσι του καταλογισμού της πράξης [3796/1979 ΠοινΧρ 1979 (ΚΘ) σ.508].

[3] Ο συγκεκριμένος είχε ως ανθυποψηφίους εννέα άλλους αξιόλογους επιστήμονες, ο καθένας από τους οποίους είχε και τους υποστηρικτές του μεταξύ των εκλεκτόρων καθηγητών, εξ ου και η οιονεί ενορχηστρωμένη αντίδραση που εκδηλώθηκε στα ΜΜΕ της εποχής και οι συχνά ανοίκειες επιθέσεις που δέχθηκε σε προσωπικό επίπεδο,. Η Αλίκη, αναγνωρίζοντας την αξία του και για λόγους αρχής, παρότι δεν συμφωνούσε με ορισμένες θέσεις του, τον υποστήριξε με θέρμη με συνεχή αρθρογραφία στις εφημερίδες, αλλά και στο Πανεπιστήμιο, όπου είχε επιχειρηθεί να δημιουργηθεί αρνητικό κλίμα για τον εκλεγέντα.

επίσκεψη της ο αρχηγός του κόμματος είχε στο γραφείο του και τους κυρίους εκπροσώπους της φοιτητικής του παράταξης στη Σχολή. Παρακάλεσε την Αλίκη να επαναλάβει ενώπιόν τους όσα του είχε ήδη πει την προηγούμενη εβδομάδα. Πράγμα που εκείνη έπραξε. Απευθυνόμενος στους φοιτητές τότε εκείνος τους ρώτησε αν αυτά αληθεύουν. Δεν τα αρνήθηκαν, αλλά ανέφεραν ένα σωρό δικαιολογίες. Και τότε ο αρχηγός γύρισε και τους είπε : «Στο εξής θα κάνετε ό,τι σας λέει η Κυρία Πρύτανης». Και, ώ του θαύματος! Όλα ομαλοποιήθηκαν πλήρως στο εξής.

ΣΕ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΟΗΕ ΣΤΗ ΒΙΕΝΝΗ ΜΕ ΤΟΝ ΙΑΚΩΒΟ ΦΑΡΣΕΔΑΚΗ

ΑΠΟ ΔΕΞΙΩΣΗ ΣΤΟ ΙΜΔΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΒΡΑΒΕΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΛΥΤΕΡΩΝ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

5. Βρισκόμαστε στη Βιέννη για να λάβουμε μέρος στην ετήσια Σύνοδο της Επιτροπής για την Πρόληψη του Εγκλήματος και την Ποινική Δικαιοσύνη του Ο.Η.Ε. την περίοδο προπαρασκευής της Σύμβασης για την καταπολέμηση του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, εκπροσωπώντας, μαζί με άλλους εκλεκτούς συναδέλφους, την έχουσα το status του Παρατηρητή χώρα μας. Μετά από πρωτοβουλία της Αλίκης προτείναμε να προστεθεί στον κατάλογο των διαφόρων εγκλημάτων και η παράνομη εμπορία οργάνων του ανθρωπίνου σώματος. Άμεση ήταν η αντίδραση από την πλευρά των Ηνωμένων Πολιτειών κι αυτό γιατί, όπως πληροφορηθήκαμε το ίδιο απόγευμα από κείμενο της αμερικανικής υπηρεσίας πληροφοριών που διανεμήθηκε σε όλες τις θυρίδες, είχε υπάρξει στο παρελθόν προπαγανδιστικός θόρυβος οργανωμένος από την Ρωσία με καταγγελίες για δήθεν ανάμιξη των ΗΠΑ σε αυτή την παράνομη διακίνηση οργάνων. Σε ένα διάλειμμα των συνεδριάσεων μας πλησίασε ο αμερικανός υφυπουργός Δικαιοσύνης, αρχηγός της αντιπροσωπείας της χώρας του, και μας ζήτησε να αποσύρουμε την προσθήκη μας, μια και, κατά παράδοση, οι όποιες Αποφάσεις στην Επιτροπή λαμβάνονται ομόφωνα. Η Αλίκη, αφού του εξήγησε ότι η πρότασή μας δεν είχε να κάνει απολύτως τίποτε με τις όποιες κινήσεις της Ρωσίας και ότι δεν στρεφόμαστε κατά της χώρας του ειδικά, αλλά μας ενδιαφέρει η καταπολέμη-

ση σε διεθνές επίπεδο και αυτής της αποκρουστικής μορφής εγκλημάτων, προσπάθησε να εξηγήσει την ανάγκη να περιληφθεί στο κείμενο η εν λόγω προσθήκη. Ο υφυπουργός ανένδοτος επέμεινε, επιχειρώντας με τον τόνο της φωνής του να μας πειθαναγκάσει σε αποδοχή της θέσης του, οπότε η Αλίκη του παρατήρησε ότι η στάση του πηγάζει από την *arrogance of power* της χώρας του, πράγμα που οδηγεί χωρίς ουσιαστικό λόγο στην ψύχρανση των σχέσεων της με φιλικούς λαούς. Τελικώς, αργότερα, και μετά από αλλεπάλληλες συναντήσεις μεταξύ μελών των δύο αντιπροσωπειών, βρέθηκε μια συμβιβαστική διατύπωση και ρυθμίσθηκε το συγκεκριμένο ζήτημα.

Δεν νομίζω πως χρειάζεται να επιχειρήσω, με βάση τα προαναφερθέντα περιστατικά, να παρουσιάσω δικά μου συμπεράσματα. Οι αναγνώστες μπορούν οι ίδιοι να κρίνουν.

«Να πιστέψεις το αδύνατο και αυτό θα γίνει δυνατό»

του Καθηγητή Νέστορα Κουράκη
Προέδρου της Ελλην. Εταιρείας Εγκληματολογίας, Μέλους της Ευρωπ. Ακαδημίας Επιστημών και Τεχνών

Σ' ένα μνημειώδες κείμενό του στον πρόλογο του «Καπετάν Μιχάλη», ο Νίκος Καζαντζάκης το 1953 γράφει εμπνευσμένα για την «ψυχή του ανθρώπου [που] γίνεται παντοδύναμη όταν συνεπαρθεί από μια μεγάλη ιδέα (...) [από] μια δύναμη που μπορεί να ξεπεράσει τη δύναμη του ανθρώπου». «Και ντρέπεσαι τότε να περιγελάς», γράφει ο Καζαντζάκης, «αν μια φλεγόμενη ψυχή ζητάει το αδύνατο. Καλά πια καταλαβαίνεις πως αυτή 'ναι η αξία του ανθρώπου: να ζητάει και να ξέρει πως ζητάει το αδύνατο...».

ΑΠΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΣΤΟ ΙΜΔΑ ΤΟΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟ 2018 ΓΙΑ ΝΑ ΤΙΜΗΘΕΙ Η ΜΝΗΜΗ ΤΗΣ ΑΛΙΚΗΣ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ. ΣΤΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΟΙ κ.κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ-ΛΙΝΟΣ ΣΙΣΙΛΙΑΝΟΣ, ΠΕΤΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΟΣ, ΝΕΣΤΩΡ ΚΟΥΡΑΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ. ΣΤΟ ΒΑΘΟΣ ΔΙΑΚΡΙΝΕΤΑΙ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΟΥ ΑΦΙΕΡΩΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΑΛΙΚΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ-ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΚΚΝΑ.

Δεκαπέντε χρόνια αργότερα, το 1968, μέσα σ' ένα παροξυσμό αντιαυταρχισμού, αντικομφορμισμού και λαχτάρας για αυτονομία, ένα παρόμοιο σύνθημα κλυδωνίζει το Παρίσι και γράφεται στους τοίχους του: «Γίνετε ρεαλιστές, απαιτήστε το αδύνατο» (soyez réalistes, demandez l' impossible).

Στις 21 Σεπτεμβρίου 2018 βρέθηκα προσκαλεσμένος από το Ιδρυμα Μαραγκοπούλου σε μια ιδιαίτερη συνάθροιση: Γύρω στους 25 στενοί συνεργάτες και φίλοι της Αλίκης Μαραγκοπούλου συγκεντρώθηκαν στο Ιδρυμα για να αναπολήσουν τη ζωή τους μαζί με την εμβληματική αυτή προσωπικότητα. Οι περισσότεροι έκαναν λόγο για έναν άνθρωπο με αποφασιστικότητα, με εξαιρετική ευαισθησία για τις μειονότητες και τους κοινωνικά αποκλεισμένους και με κύριο σκοπό ζωής την

προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και ιδίως της Γυναίκας. Επίσης, υπογράμμισαν τον απόλυτο χαρακτήρα της, την τάση της να ζητάει πάντα από τους άλλους παραπάνω από όσα μπορούσαν να της δώσουν, να εντοπίζει το παραμικρό τους λάθος για να το διορθώσει, να είναι αυστηρή με τους συνεργάτες της, συνάμα όμως και συμπονετική με αυτούς, σαν να ήταν ένας στενός συγγενής τους.

Κυρίως, όμως, τονίσθηκε η διάθεσή της να βλέπει τα εμπόδια σαν πρόκληση και, πιστεύοντας ακράδαντα, ασυμβίβαστα στις ιδέες της, να αγωνίζεται γι' αυτές με πάθος, όσο και αν φαινόταν εκ πρώτης όψεως μικρό το ενδεχόμενο επιτυχίας. Όπως επεσήμανε εμφατικά ο ανεψιός της Καθηγητής Λίνος Σισιλιάνος, με τον οποίο η Αλίκη συνεργάσθηκε στενά επί 20 χρόνια στο Ιδρυμα, «ήταν σε θέση όταν πίστευε κάτι, να το προχωράει έστω και αν οι πιθανότητες ήταν ελάχιστες». Ακριβώς, δηλ., ό,τι θεώρησε και ο Καζαντζάκης ως τη μεγάλη αρετή και αξία του ανθρώπου –να αγωνίζεται για το αδύνατο..

Οι δύο αγάπες της Αλίκης*

της Καλλιόπης Σπινέλλη
Ομότιμης Καθηγήτριας Εγκληματολογίας-Σωφρονιστικής, Νομική Σχολή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αντιπροέδρου της Ελλην. Εταιρείας Εγκληματολογίας

Συχνά, όταν σκέφτομαι την Αλίκη, μού έρχεται στο νου το τραγούδι της έγχρωμης μετανάστριας Josephine Baker που τραγουδούσε τη δεκαετία του 1920, με ελαφρώς ξενική προφορά : " J' ai deux amours mon pays et Paris " (" Έχω δυο αγάπες , την πατρίδα μου και το Παρίσι").

Όπως η Baker, έτσι και η Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου είχε δυο αγάπες: την Εγκληματολογία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και την Εγκληματολογία. Δεν έχει σημασία ποια από τις δυο αγάπες αναφέρεται πρώτη. Και οι δυο υπηρετήθηκαν με τον ίδιο ζήλο και το ίδιο πάθος, σε τέτοιο βαθμό που κατόρθωσε και τις συνδύασε η ευρηματική Αλίκη, όπως και το ζεύγος Schwendiger, οι οποίοι όρισαν, το 1968, ως ποινικό αδίκημα ό,τι παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η Αλίκη, λοιπόν, με τη διττή ιδιότητά της επί τριακονταετία (1978-2008): του Πρόεδρου της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας και του Προέδρου του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, η Εγκληματολογική Επιστήμη και τα "Ανθρώπινα Δικαιώματα" πορεύονταν χέρι-χέρι στα πολύ επιτυχημένα και πρωτότυπα συνέδρια που διοργάνωνε.
Αναλογιζόμενη τη Josephine Baker, θυμήθηκα ότι, αυτή η άλλοτε φτωχή αμερικανιδούλα που ξεπήδησε από το πουθενά, πολέμησε στη γαλλική αντίσταση και ήταν, εκτός από σπουδαία καλλιτέχνις, αυτό που με σημερινή ορολογία, θα λέγαμε "αντιρατσίστρια" και "ακτιβίστρια".

Αναμφίβολα, σε ένα πολύ υψηλότερο επίπεδο, και η Αλίκη Μαραγκοπούλου ήταν αντιρατσίστρια και ακτιβίστρια. Μία μόνο από τις πολλές αποδείξεις είναι και η εμπνευσμένη συνέχιση του έργου της Αύρας Θεοδωροπούλου, του πρώτου αποκλειστικά φεμινιστικού σωματείου στην Ελλάδα "Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας". Κι ας μην ξεχνάμε ότι ρατσισμός είναι και οι διακρίσεις σε βάρος των γυναικών.

Οι πολυσχιδείς δραστηριότητες και οι αγώνες της Αλίκης δεν περιορίστηκαν σε ένα τομέα. Πολέμησε όλες τις διακρίσεις που αναφέρονταν στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Υπερασπίστηκε με πάθος όλους τους καταπιεζόμενους. Το άρθρο 14 της ΕΣΔΑ ήταν αέναα προ των γαλάζιων οφθαλμών της: "Η χρήση των αναγνωριζομένων εν τη

* Η παρούσα συμβολή βασίζεται σε δημοσίευση-αφιέρωμα για την Αλίκη Γιωτοπούλου -Μαραγκοπούλου στο Ειδικό Τιμητικό Τεύχος 96, Ο αγώνας της γυναίκας, ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΑΛΙΚΗ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ , Η ΓΕΝΕΘΛΙΑ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΙΑ, ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ, σελ. 101.

παρούση Συμβάσει δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθεί ασχέτως διακρίσεως φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσης, θρησκείας πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνικήν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως" .

***

Είχα την τύχη να συμπορευτώ με την Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου για αρκετά χρόνια. Έτσι, έχω την άνεση να αφηγηθώ ορισμένα περιστατικά που την αφορούν και που καρφώθηκαν στη μνήμη μου. - Η Αλίκη ως ικανότατη συνήγορος υπεράσπισης, κατόρθωσε - ανατρέποντας ό,τι γνωρίζαμε έως τότε για την άμυνα - να αθωώσει τη γυναίκα που κατηγορείτο για ανθρωποκτονία του συζύγου της που **πολλές φορές στο παρελθόν** την είχε κακοποιήσει. Με άλλα λόγια, η αξιόποινη πράξη της συζύγου δράστη δεν θεωρήθηκε άδικη, παρά το γεγονός ότι η επίθεση που στρεφόταν εναντίον της αμυνόμενης γυναίκας δεν ήταν όντως **παρούσα** (ά. 22 παρ. 2 ΠΚ), ενώ παρών ήταν ο διαρκής κίνδυνος για τη ζωή της που βίωνε καθημερινά.

- Θυμάμαι ακόμη τις πολλές παρεμβάσεις της σε φλέγοντα κοινωνικά και εγκληματολογικά ζητήματα. Μια από αυτές, που μας ταλαιπωρεί ακόμη, με συνεχείς σχετικές νομοθετήσεις, ήταν και η πρόταση που είχε κάνει σχετικά με τους βιαιοπραγούντες κουκουλοφόρους και η οποία είχε υιοθετηθεί για κάποιο διάστημα. (Βλ. " Ιδιώνυμο αδίκημα η Κουκούλα " , άρθρο της Αλίκης Μαραγκοπούλου στην εφημερίδα Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ της 15.2.2009).

- Οι συχνές και πετυχημένες παρεμβάσεις στα κοινωνικο-πολιτικά δρώμενα και η εν γένει κοινωνική προσφορά της εμβληματικής φυσιογνωμίας που ονομαζόταν Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου είχαν ως αποτέλεσμα κάποια κόμματα να της απευθύνουν πρόσκληση συμμετοχής . Ωστόσο, αρνήθηκε, όπως όλοι γνωρίζουμε .

- Θυμάμαι έντονα και την απόφασή της να καθιερώσει την Εγκληματολογία σε μια εποχή που ακόμη "εθεωρείτο θεραπαινίς του Ποινικού Δικαίου", όπως συχνά επαναλάμβανε αγανακτισμένη η Αλίκη. Ήταν ένα απόγευμα της 14ης Οκτωβρίου του έτους 1978, όταν συγκέντρωσε καμιά εικοσαριά διακεκριμένους εκπροσώπους των ποινικών επιστημών στο καλαίσθητο σπίτι του ζεύγους Μαραγκόπουλου στο Παλαιό Ψυχικό, για να υπογράψουν το Καταστατικό της ίδρυσης της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας, κατά το πρότυπο κρατών που είχαν ισχυρή εγκληματολογική παράδοση.

- Σταχυολογώντας ελάχιστες , ανάμεσα στις πολλές ζωντανές και γεμάτες προκλήσεις για την Εγκληματολογία αναμνήσεις μου που έχουν πρωταγωνίστρια την Αλίκη Μαραγκοπούλου, θα εστιάσω σε ένα γεγονός που δίνει ανάγλυφη τη σύζευξη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Εγκληματολογίας.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ ΣΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΤΙΜΗΤΙΚΟΥ ΤΟΜΟΥ ΣΤΟΝ ΙΑΚΩΒΟ ΦΑΡΣΕΔΑΚΗ, ΤΟΝ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟ ΤΟΥ 2011. ΠΛΗΝ ΤΟΥ ΤΙΜΩΜΕΝΟΥ, ΔΙΑΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΕΠΙΣΗΣ Η ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ , Ο ΑΝΤΩΝΗΣ ΜΑΓΓΑΝΑΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΑΠΑΡΙΖΟΣ.

Κατά την πρώτη δεκαετία της νέας χιλιετίας η ομότιμη καθηγήτρια Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου ήταν Πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) – μια από τις τόσες σημαντικές θέσεις που είχε καθέξει και μέσω των οποίων υπηρέτησε τη χώρα μας. Εκείνη την εποχή είχε ξεκινήσει στη Σκανδιναβία η εγκληματολογική συζήτηση γύρω από το σχολικό εκφοβισμό (bullying). Η Αλίκη άδραξε την ευκαιρία και ενώνοντας δυνάμεις εγκληματολόγων και ειδικών

στην προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου υπό την αιγίδα της ΕΕΔΑ συγκρότησε μια Ειδική Επιτροπή Μελέτης Ενδοσχολικής Βίας στην οποία και προέδρευσε. Από την Επιτροπή παρέλασε , λόγω της εγγύησης που παρείχε η Πρόεδρος, ό,τι σημαντικότερο υπήρχε από πλευράς επιστημονικού δυναμικού, στη θεωρία και την πράξη, διέθετε η ελληνική κοινωνία. Συμμετείχαν τελικά, σε μια ή περισσότερες συνεδριάσεις ο βοηθός Συνηγόρου του Πολίτη με αρμοδιότητα την προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού, εκπαιδευτικοί (εκπρόσωποι των συλλογικών τους οργάνων), εγκληματολόγοι καθηγητές από τα διάφορα πανεπιστήμια της χώρας, παιδοψυχίατροι, ψυχολόγοι, και κοινωνιολόγοι. Ο πλούσιος και γόνιμος διάλογος των έμπειρων επιστημόνων που εισέφεραν ερευνητικά δεδομένα από διάφορες χώρες καθώς και σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις αποτυπώθηκε τελικά σε πολυσέλιδο τόμο που επιμελήθηκε η Πρόεδρος της ΕΕΔΑ και εκδόθηκε το 2010 με τίτλο: "Ομαδική βία και επιθετικότητα στα σχολεία ».

Ευελπιστούμε ότι και μετά την αποδημία της Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου , η ζωοφόρος μνήμη της θα συνεχίσει να φωτίζει το ζοφερό και σύνθετο εγκληματικό φαινόμενο, πάντα από την οπτική των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων , και θα εμπνέει τις νεότερες γενιές των εγκληματολόγων.

Ο αγώνας μιας γυναίκας για τα δικαιώματα του ανθρώπου και την επιστήμη της εγκληματολογίας

της Καθηγήτριας Χριστίνας Ζαραφωνίτου, Διευθύντριας του Π.Μ.Σ. Εγκληματολογίας Παντείου Πανεπιστημίου, Γενικής Γραμματέως της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας

Το έργο της Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου είναι γνωστό και αναγνωρισμένο στην Ελλάδα και διεθνώς. Η ίδια καταξιώθηκε εν ζωή και τιμήθηκε για τη σημαντική συμβολή της στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων της γυναίκας και της Εγκληματολογίας. Το τρίπτυχο αυτό –που συνοψίζει και ο τίτλος της παρούσας συμβολής- υπηρέτησε με πάθος, αφήνοντας έντονο το αποτύπωμα της προσωπικότητάς της.

Όσοι τη γνωρίσαμε στο ξεκίνημα της ακαδημαϊκής μας πορείας στο επιστημονικό πεδίο της Εγκληματολογίας, έχουμε την εικόνα μιας επιστήμονα που δεν διαχώρισε ποτέ τη θεωρία από την πράξη, όπως φαίνεται και από το ιδιαίτερο ενδιαφέρον της για τη συμμετοχή των εγκληματολόγων στη χάραξη της αντεγκληματικής πολιτικής. Ενδεικτική η αναφορά της στο XXIX Διεθνές Σεμινάριο Εγκληματολογίας (Pamplona, 15-22/6/1980), πως "η αντεγκληματική πολιτική χαράσσεται κατ΄ αρχήν από τους υψηλόβαθμους υπαλλήλους των Υπουργείων Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, σύμφωνα με τις οδηγίες που χαράσσονται από τους Υπουργούς και με τη συνεργασία κάποιων 'αρμοδίων', που συνήθως είναι οι ποινικολόγοι, και των δικαστών. Αν μερικές φορές συμμετέχουν και οι εγκληματολόγοι, πρόκειται για μια πολύ μικρή μειοψηφία " (Πρακτικά του Σεμιναρίου 1981:124).

Ως Καθηγήτρια Εγκληματολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο και δύο φορές Πρύτανης, συνέβαλε καθοριστικά στην ανάπτυξη της επιστήμης της Εγκληματολογίας τόσο μέσα από τη διδασκαλία της όσο και μέσα από τη συμβολή της στην ίδρυση αυτοτελούς Τομέα Εγκληματολογίας και του πρώτου Μεταπτυχιακού Σεμιναρίου Εγκληματολογίας στην Ελλάδα.

Ως ιδρύτρια και επί τριάντα συναπτά έτη πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας, συνέβαλε έτι περαιτέρω στην ενίσχυση της επιστήμης μας, μέσα από τη διοργάνωση επιστημονικών δράσεων για σημαντικά θέματα ακαδημαϊκού και κοινωνικού ενδιαφέροντος, διεθνών σεμιναρίων, εκδόσεων και βραβείων.

Σε προσωπικό επίπεδο, είχα την τύχη να συνεργαστώ μαζί της με την ιδιότητα του μέλους του ΔΣ της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας υπό την προεδρία της και να διοργανώσουμε, το 2009, το σημαντικό συνέδριο για τα τριάντα χρόνια της Εταιρείας. Υπήρξε αρωγός σε ατομικές και συλλογικές προσπάθειες στο πλαίσιο του Τομέα και του Μεταπτυχιακού της Εγκληματολογίας που εντάσσονταν στην κατεύθυνση της αναγνώρισης της ακαδημαϊκής αυτοτέλειας της επιστήμης μας, ενώ δεν εφείσθη συγκινητικά θερμών σχολιασμών όταν πληροφορήθηκε για τις δράσεις ακαδημαϊκού και κοινωνικού χαρακτήρα που έχω δρομολογήσει σε σωφρονιστικό πλαίσιο την τελευταία δεκαετία.

Η Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, πέραν του αξιομνημόνευτου έργου της, θεωρώ ότι πέτυχε κάτι που λίγοι το κατορθώνουν, κι αυτό είναι η ικανότητα να επηρεάζει καταστάσεις και συμπεριφορές ακόμα και όταν δεν είναι παρούσα. Αυτό, βέβαια, ενέχει και πιθανές 'ψευδο-νομιμοποιήσεις' αλλά έτσι δεν συμβαίνει πάντα με τους ανθρώπους που έγραψαν ιστορία;

Θα κλείσω αυτή την σύντομη συμβολή με την παραπάνω φωτογραφία που τράβηξα το 1993 στη Βουδαπέστη, όπου συμμετείχα για πρώτη φορά στο Συνέδριο της Διεθνούς Εταιρείας Εγκληματολογίας, επειδή εντυπωσιάστηκα από την παρέμβαση της Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου προς υπεράσπιση πλανόδιων μουσικών που συναντήσαμε κατά τη διάρκεια μιας βόλτας μας στην παλιά πόλη και από τους οποίους η αστυνομία ζήτησε να σταματήσουν και να απομακρυνθούν.

Νομίζω ότι αυτή η εικόνα της είναι χαραγμένη ακόμα στο μυαλό μου!

Για την Αλίκη, το φάρο στο ελληνικό σκοτάδι, που έσβησε[1]

του Αντώνη Δ. Μαγγανά
Ομότιμου Καθηγητή Εγκληματολογίας Παντείου Πανεπιστημίου

Μετά από 48 χρόνια γνωριμίας, η απουσία και το κενό που αφήνει είναι βαριά. Όταν σβήσει ο φάρος ποιά ρότα θα διαλέξει το καράβι μέσα τη νύχτα; Όταν για τόσα χρόνια την καλούσες για να σε εμψυχώσει και να σου δώσει κουράγιο για θέματα που αφορούσαν γυναίκες, παιδιά, κρατούμενους, αδικημένους και εκείνη η ηρωική και μαχητική φωνή της αποτελούσε ένα πολλαπλασιαστικό για την ενέργεια και το κίνητρο για τέτοιες υποθέσεις, όταν αυτή η επικοινωνία είχε γίνει μια ανάγκη, μια addiction, τι άλλο να γράψεις για τις χάρες και τις αρετές της; Ένα απλό αντίο και ένα μεγάλο ευχαριστώ για όλα.

Γνώρισα την Κα Μαραγκοπούλου εξ αποστάσεως όταν, όντας για μεταπτυχιακές σπουδές στο Παρίσι, είδα την δραστηριότητα, την εντιμότητα, την ακεραιότητα και τη μαχητικότητα της μέσα απο τον Τύπο και τα ειδικά περιοδικά Ποινικού Δικαίου και Εγκληματολογίας. Πάντα έψαχνα ανθρώπους με ανοιχτό μυαλό, προσκολλημένους στην πράξη μακριά από νομικούς τεχνικισμούς, όπως της άρεσε να λέει. Στο Παρίσι ήρθα σε επικοινωνία με τον Jean Marie Domenach και την Επιθεώρηση Esprit καθώς και το GIP (Groupe d'intervention sur les prisons) που είχε ιδρύσει ο Φουκώ, χωρίς όμως να ενθουσιαστώ από τη δράση αυτής της Ομάδας που οι σκληρές καταργητικές θέσεις της ήταν θεωρητικές, με λίγες αναφορές στα συγκεκριμένα προβλήματα των κρατουμένων. Διατήρησα ακόμη επαφή με τον Casamayor, τον εξαιρετικό δικαστή, συγγραφέα αλλά και ανθρωπιστή.

Το καλοκαίρι του 1973 είχα την πρώτη συνάντηση με την Κα Μαραγκοπούλου όπου μιλήσαμε για το μέλλον της Εγκληματολογίας στην Ελλάδα και τότε διέκρινα ότι σε πολλά σημεία είμαστε στο ίδιο μήκος κύματος. Το 1974 ανεχώρησα για Καναδά για συνέχιση των διδακτορικών μου σπουδών και επαγγελματική μου αποκατάσταση. Πρώτα πήγα στο Μόντρεαλ για να συναντήσω τον Διευθυντή της Σχολής Εγκληματολογίας του Πανεπιστημίου του Μόντρεαλ Denis Szabo, ο οποίος ουσιαστικά ανέδειξε τη Σχολή Εγκληματολογίας η οποία κατέληξε μία από τις καλλίτερες Σχολές Εγκληματολογίας παγκοσμίως. Διατηρούσε, ακόμη, επαφή με την Κα Μαραγκοπούλου την οποία εκτιμούσε πάρα πολύ, μιας και οι δύο είχαν το ίδιο πάθος με την Επιστήμη τους, τις τολμηρές και καινοτόμες ιδέες και την ίδια μαχητικότητα.

Απο το 1977 που εκλέχτηκα Καθηγητής Ποινικού Δικαίου στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Λαβάλ στο Κεμπέκ, κάθε καλοκαίρι όταν ερχόμαστε για διακοπές στην Ελλάδα καθιερώθηκε να την επισκέπτομαι στο εξοχικό της στη Βάρκιζα όπου συζητούσαμε για τη Σχολή του Μόντρεαλ και για τη δυνατότητα μελλοντικής επανόδου μου στην Ελλάδα. Τις συναντήσεις αυτές θυμάμαι με μεγάλη νοσταλγία. Χείμαρρος ιδεών, προτάσεων αλλά και δράσεων από μέρους της για την προάσπιση των γυναικών-θυμάτων, των παιδιών των κρατουμένων και άλλων ευάλωτων ομάδων. Δεν χόρταινα να την ακούω και να την απολαμβάνω. Τα περισσότερα από αυτά τα θέματα εξετάζονταν και αντιμετωπίζονταν σε βάθος και με τον ενδεδειγμένο τρόπο τόσο στον Καναδά όσο και στις ΗΠΑ. Υπήρξαν, εξ άλλου και τα μελλοντικά πεδία ενασχόλησης και για μένα. Πάντα της άρεσε να είναι μπροστά για την εποχή της και για τα ελληνικά δεδομένα και άκουγε πάντα με μεγάλο ενδιαφέρον τις πληροφορίες για τον Καναδά και το Κεμπέκ για τις νέες πρωτοβουλίες, πρακτικές και έρευνες στον Τομέα της Εγκληματολογίας δεδομένου ότι αυτές οι χώρες γνώριζαν, τότε, τη 'χρυσή περίοδο' ανάπτυξης. Ενδιαφερόταν, ιδιαίτερα για την ισότητα των φύλων, για την προστασία των παιδιών θυμάτων, καθώς και την αποφυγή των διακρίσεων.

[1] Το κείμενο αυτό έχει ως βάση τη συμβολή του συγγραφέα σε ειδικό αφιέρωμα που εξέδωσε το περιοδικό " Ο Αγώνας της γυναίκας" με τίτλο: "Ειδικό Τιμητικό Τεύχος 96. Αφιέρωμα - Αλίκη Γιωτοπούλου - Μαραγκοπούλου - Η γενέθλια εκατονταετία", σελ. 93-94.

Το 1983 έκανα την πρώτη προσπάθεια επανόδου στην Ελλάδα χωρίς να έχω εξασφαλίσει μια καθηγητική θέση. Η Κυρία Μαραγκοπούλου μου ζήτησε να δώσω μια διάλεξη στο Δικηγορικό Σύλλογο για τα σεξουαλικά εγκλήματα στον Καναδά. Μου πρότεινε ακόμη τη θέση του Διευθυντή του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου που δεν δέχθηκα, όμως, διότι το πάθος μου ήταν η διδασκαλία. Η συνδρομή της για να επιστρέψω στην Ελλάδα ήταν ανεκτίμητη. Θυμάμαι τις συγκεντρώσεις στη Λυκαβηττού μαζί με τον Ηλία Δασκαλάκη για να προετοιμάσουμε κείμενα προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης Γ. Α. Μαγκάκη για επίκαιρα νομοσχέδια.

Το καλοκαίρι είχε προσκαλέσει το Διευθυντή της Σχολής Εγκληματολογίας του Πανεπιστημίου του Μόντρεαλ Dennis Szabo τον οποίο εκτιμούσε πολύ. Ένα βράδυ τον κάλεσε για γεύμα στο Μικρολίμανο. Είχε καλέσει κι εμένα εφ'όσον τον γνώριζα από τις συναντήσεις μας στο Μόντρεαλ. Εκεί συνάντησα για πρώτη φορά τον Ιάκωβο Φαρσεδάκη και άρχισε η φιλία μας, η οποία συνεχίστηκε και μετά την εκλογή μου στο Πάντειο και υπήρξε πάντα αγνή και ανιδιοτελής, στο σημείο που οι Συνάδελφοι στο Πανεπιστήμιο μας αποκαλούσαν 'οι Διόσκουροι'.

Η άδολη φιλία μας συνεχίστηκε μετά την επιστροφή μου στην Αθήνα και την εκλογή μου στο Πάντειο, εκλογή όπου με υποστήριξε θερμά. Στη συνέχεια μου πρότεινε και μου έκανε την τιμή να επιμεληθώ του ογκώδους Τιμητικού Τόμου για εκείνη.

Επανειλημμένα υποστήριξα τις θέσεις της για θέματα κρίσιμα και επίκαιρα που αφορούσαν την ισότητα των φύλων, τις κακοποιημένες γυναίκες και τα παιδιά.

Υπήρξε μια αγνή αγωνίστρια μια φεμινίστρια πραγματική και ουσιαστική. Κοντά της κατάλαβα τη διαφορά μεταξύ κομματικής και πολιτικής θέσης. Όταν την δεκαετία του '80 μου ανέφερε ότι την πίεζαν να δεχθεί την Προεδρία της Ελλάδας και εγώ της είπα χαρούμενος 'μα είστε ο καταλληλότερος άνθρωπος' μου απάντησε 'Όχι Αντώνη, δεν θέλω να χάσω την ανεξαρτησία μου και τη δυνατότητα κριτικής'.

Σε διεθνές επίπεδο όταν επισκέφθηκε τις Ινδίες ως απεσταλμένη του ΟΗΕ θυμάμαι τί εντύπωση της είχε κάνει η θλιβερή κατάσταση των γυναικών στην Ινδία.

Ήταν εξαιρετικά ευθύς και αληθινή στις κριτικές της. Θυμάμαι ακόμη όταν της είχα πει ότι συνάδελφοι παραπονιούνται ότι μιλώ όλο για την καναδική εμπειρία και πρακτική, μου είχε πει 'μήπως είναι καλλίτερα να μιλάμε για τη γερμανική;'

Κάθε Σχολή Εγκληματολογίας, αλλά πιστεύω και κάθε Σχολή γενικότερα έχει μια ακμάζουσα πορεία και αφού φθάσει στο ζενίθ για ορισμένα χρόνια αποκτά μια ταχύτητα 'κρουαζιέρας' και τα διπλώματα και η φήμη της στηρίζονται στη φήμη που άφησαν οι πρωτοπόροι. Στη Σχολή Εγκληματολογίας του Πανεπιστημίου του Μόντρεαλ η ακμή άρχισε και κορυφώθηκε με το έργο του Denis Szabo ο οποίος επέλεξε και πλαισιώθηκε απο ικανούς συνεργάτες όπως τους Andre Normandeau, Maurice Cusson, Pierre Landreville, Marie Andree

Ο ΑΝΤΩΝΗΣ ΜΑΓΓΑΝΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΛΙΚΗ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΜΕ ΚΑΛΕΣΜΕΝΟΥΣ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΥΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΣΤΗ ΣΑΡΩΝΙΔΑ, ΤΟ 2006.

Bertrand. Έκτοτε και μετά την αποχώρησή τους η Σχολή λειτούργησε ως μια καλή επιστημονική Σχολή, χωρίς, όμως την αίγλη που είχε αποκτήσει με αυτούς τους Καθηγητές. Το ίδιο συνέβη και στην Ελλάδα. Είναι η Κα Αλίκη που υπήρξε η πρωτοπόρος για την Εγκληματολογία και επέλεξε να πλαισιωθεί από άξιους και ικανούς συνεργάτες όπως τον αείμνηστο Ηλία Δασκαλάκη και τον Ιάκωβο Φαρσεδάκη. Με τη συμβολή της καθιερώθηκε η Εγκληματολογία ως αυτοτελής επιστήμη και οι επόμενοι Καθηγητές Εγκληματολογίας μπόρεσαν να στηριχθούν σ'εκείνους τους πρωτεργάτες για να συνεχίσουν το έργο τους.

Η κ. Μαραγκοπούλου είναι μία και μοναδική και δεν μπορεί να υπάρξει άλλη που να συγκεντρώνει όλες μαζί τις ικανότητες της. Θεωρώ τον εαυτό μου τυχερό που είχα την ευτυχία να έχω μια τόσο στενή συνεργασία μαζί της.

Ενθυμήματα: Στη μνήμη της Αλίκης Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου

της Ιωάννας Τσίγκανου
Διευθύντριας Ερευνών – ΕΚΚΕ, Ταμία της Ε.Ε.Ε.

Δεν ευτύχησα να την έχω καθηγήτρια. Ευτύχησα όμως να παρακολουθήσω τη σκέψη και τη δράση της ως μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Ελληνικής Εταιρίας Εγκληματολογίας, για δύο θητείες, υπό την Προεδρία της. Κι εκεί με δίδαξε! Κυρίως για το ότι αποστολή μας είναι να υψώνουμε την ακαδημαϊκή φωνή μας κάθε φορά που θεωρούμε ότι η πειθαρχία που υπηρετούμε βάλλεται. Πρόκειται για την επίκληση στη συνδρομή της αυθεντίας, της εξειδικευμένης ακαδημαϊκής γνώσης και εμπειρίας στην υπηρεσία της κοινωνίας.
Αυτό την απασχολούσε έντονα και κατά την τελευταία μας συνάντηση στο σπίτι της, το 2014, όταν, κατά τη διάρκεια ενός πολύ γόνιμου για μένα γεύματος με προέτρεψε με τον γενναιόδωρο προς τους νεώτερους τρόπο της και με τη στεντόρεια φωνή της, παρά τα 97 της τότε χρόνια ζωής, να «γράψω» για τη «δικαίωση» εξ αφορμής έκδοσης μιας δικαστικής απόφασης. «Πρέπει να γράψετε κι εσείς κ. Τσίγκανου... γιατί δεν επήλθε δικαίωση για το θύμα. Δεν επήλθε δικαίωση!».
Με λύπη μου σας ομολογώ ότι δεν ανταποκρίθηκα τότε στην έκκλησή της. Επιτρέψτε μου λοιπόν να εξιλεωθώ γι' αυτήν μου την παράλειψη μέσα από αυτό το μικρό σημείωμα, σήμερα, στη μνήμη της.
Περί «δικαίωσης» ο λόγος λοιπόν. Αυτή η έγνοια της Αλίκης Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου αντανακλά την αιώνια διαμάχη για τις ισορροπίες ανάμεσα στο φυσικό και το θετό δίκαιο, ανάμεσα στις επιταγές του νόμου και της ηθικής. Τεράστιο ζήτημα στο πεδίο της φιλοσοφίας και της κοινωνιολογίας του δικαίου, δισεπίλυτο και πάντοτε επίκαιρο. Γιατί καταδεικνύει όχι μόνο τη σχέση Δικαίου και Ηθικής αλλά και τη σχέση της απονομής του Δικαίου με την ιδέα και την αξία της Δικαιοσύνης.
Να θυμηθούμε λοιπόν ότι το *«δίκαιο»*κατά την ελληνική γλώσσα *«υποδεικνύει»*[1]. Κατ΄άλλους το δίκαιο *«διανέμει»* και κατά τον Αριστοτέλη *«ισοκατανέμει»*[2]. Να θυμηθούμε επίσης ότι οι κανόνες δικαίου είναι δεοντολογικοί και επιτακτικοί κανόνες που συνοδεύονται από την απειλή κυρώσεων, αλλά και ότι το δίκαιο είναι ρύθμιση εξαναγκαστική, γενική και αφηρημένη και ετερόνομη[3]. Όμως είναι και ρύθμιση προ πάντων δίκαιη καθώς «στοιχείο της έννοιας των κανόνων δικαίου αποτελεί και η επιδίωξη της ιδέας της δικαιοσύνης»[4]. Η δε σχέση του δικαίου με την ιδέα της δικαιοσύνης υπογραμμίζει την προσφυγή στην έννοια της ηθικής και μάλιστα τις επιταγές της κοινωνικής ηθικής. «Όταν οι κανόνες αναφέρονται σε θεμελιώδη ανθρώπινα αγαθά (ζωή, τιμή,

[1] Το ίδιο συμβαίνει σε «όλες τις σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες καθώς η αντίστοιχη λέξη που προέρχεται από τη λατινική directum... σημαίνει ορθή κατεύθυνση», στο Γεωργιάδης Α., 2018, Τι είναι δίκαιο. Η νομική επιστήμη για όλους, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, σελ. 5.

[2] Αριστοτέλης, Ηθικά Νικομάχεια.

[3] Γεωργιάδης Α., 2018, Τι είναι δίκαιο.... ανωτ. σελ. 5.

[4] Γεωργιάδης Α., 2018, .. ανωτ. σελ. 23.

ιδιοκτησία κ.λπ.), το περιεχόμενο των κανόνων δικαίου και το περιεχόμενο των κανόνων της ηθικής ταυτίζονται».[5] Στην περίπτωση αυτή «τόσο το δίκαιο όσο και η ηθική «μοιράζονται» κατ' αποτέλεσμα ένα minimum επιταγών οι οποίες είναι απολύτως θεμελιώδεις για την ομαλή κοινωνική συμβίωση».[6] Ειδικότερα, περί ποινικού δικαίου και της εφαρμογής του, να θυμηθούμε ότι «το Ουσιαστικό Ποινικό Δίκαιο δεν έχει ως έργο του την εκπλήρωση του απόλυτου ηθικού καθήκοντος 'να επιβάλλει επί της γης την Ηθική'... Ολόκληρο το Δίκαιο υπηρετεί την κοινωνική σκοπιμότητα και είναι δημιούργημά της ... η οποία ικανοποιείται αποτελεσματικά όταν η απονομή του ασκείται στο πνεύμα της Δικαιοσύνης. Κι αυτό αποτελεί την πιο μετριοπαθή αλλά και την πιο άκαμπτη σύνδεσή του με την Ηθική. Γιατί η Δικαιοσύνη αποτελεί μια από τις βασικές αξίες της Ηθικής και ταυτόχρονα το πλαίσιο που μόνο μέσα σ' αυτό μπορεί να αναζητηθεί η ικανοποίηση των κοινωνικών επιδιώξεών του (δικαίου)». [7]

Γιατί λοιπόν ανακύπτει και μάλιστα συχνά το θέμα της «δικαίωσης»; Ίσως διότι, ιστορικά, δημιουργήθηκε μια διάσπαση και διάσταση ανάμεσα στο φυσικό και το θετό δίκαιο που καλλιέργησε μια υπερβάλλουσα εμμονή στον νομικό θετικισμό προς αποφυγή μιας «αλαζονικής»[8] εφαρμογής του Ποινικού Δικαίου. «Δεν υπάρχουν δύο δίκαια. Δίκαιο, κατά νομική ακριβολογία είναι μόνο το θετικό δίκαιο... Οι κανόνες του λεγομένου φυσικού δικαίου δεν είναι ειμή κανόνες ηθικής είτε ατομικής, είτε ιδίως κοινωνικής ηθικής οι οποίοι ενδεχομένως εμπνέουν, κατευθύνουν, και το πολύ δεσμεύουν ηθικώς τους ασκούντας την κρατικήν εξουσίαν».[9] Στη βιβλιογραφία συχνά επαναλαμβάνεται αυτό το επιχείρημα. Ότι, δηλαδή, «το θετικό δίκαιο είναι το μοναδικόν δίκαιον και αύταρκες» οι δε ηθικές αξιώσεις και επιταγές

ΣΤΗ ΒΙΕΝΝΗ ΤΟ 1983, ΣΕ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ, ΜΕ ΤΟΥΣ ΗΛΙΑ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ ΚΑΙ ΙΑΚΩΒΟ ΦΑΡΣΕΔΑΚΗ

έχουν «μετανομικόν» ή/και «προ-νομικόν» χαρακτήρα.[10] Όμως, αναφορικά με την απονομή της ποινικής δικαιοσύνης και τις λειτουργίες της ποινής, αρχικά ο De Greef και στα καθ΄ημάς ο Ηλίας Δασκαλάκης διατείνονται ότι «η συνείδησις των ηθικο-κοινωνικών αξιών ο σεβασμός των οποίων αξιούται υπό της εννόμου τάξεως και η συνείδησις του δικαίου ή αδίκου της συμπεριφοράς δεν είναι τόσο διαυγείς... όσον το πιστεύει η ανταποδοτική θεωρία».[11]

Σε περιπτώσεις δε όπου ανάμεσα στον δράστη και το θύμα εμφιλοχωρεί κοινωνικός διαχωρισμός, κοινωνική ανισότητα και απόσταση κοινωνικής θέσης και τάξης, όπως η περίπτωση για την οποία η Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου αγωνιούσε, το 2014, η έννοια της «δικαίωσης» υποστασιοποιείται εντός του «ηθικού ερείσματος» του δικαίου και δεν μπορεί παρά να αναζητηθεί στις «ηθικές αξίες της Δικαιοσύνης».[12] Μιας «Κοινωνικής Δικαιοσύνης» η οποία δεν μπορεί παρά

---

[5] Γεωργιάδης Α., 2018, ... σελ. 26.

[6] Γεωργιάδης Α., 2018, ... σελ. 28.

[7] Μαγκάκης Γ. Α., 1979, Ποινικό Δίκαιο, Τεύχος Α', Αθήνα, Παπαζήσης, σελ. 35.

[8] Κατά την έκφραση του Γ.Α. Μαγκάκη, βλ. ανωτ. σημ. σελ. 35.

[9] Μάνεσης Α., 1980, Συνταγματικό Δίκαιο, Ι, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας, σελ. 54.

[10] Μάνεσης Α., 1980, ανωτ. σελ. 54.

[11] Δασκαλάκης Η., 1973, Η Λειτουργία της Ποινής υπό το φως των δεδομένων της Εγκληματολογίας, Αθήνα , σελ. 121, και όπου αυτός παραπέμπει.

[12] Σκέψεις που καταφανώς επηρέασαν την Οικουμενική διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων που υιοθέτησε η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1948, όπως και τη Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, όπως διατυπώθηκε το 1776. Οι ίδιες ιδέες επηρέασαν τη γαλλική διακήρυξη των δικαιωμάτων το 1789 και τη διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου το 1791.

να αποτελεί μια «χρυσή τομή»[13] που εκδηλώνεται ως «δυναμική αρμονία/ ισορροπία": σε κοινωνικό-πολιτικό επίπεδο μεταξύ της αξίας και της ανάγκης και σε νομικό επίπεδο μεταξύ του "τυπικού" νομικού θετικισμού και του "ουσιαστικού" πνεύματος του νόμου, όπως αυτό εκφράζεται εκάστοτε από το φυσικό δίκαιο, τον ιδεαλισμό και την επιείκεια».[14]

Με αυτές τις σκέψεις κατά νου αποχαιρετώ προσωρινά την Αλίκη Γιωτοπούλου - Μαραγκοπούλου, καθώς θα θυμάμαι πάντα την πνευματική της εγρήγορση και την κοινωνική της ευαισθησία.

---

[13] Κουράκης Ν., Κοινωνική Δικαιοσύνη, Αθήνα, Σάκκουλας, 2017.

[14] Βλ. σχετικά Αγγελής Ν., Βιβλιοπαρουσίαση του βιβλίου Κουράκης Ν., Κοινωνική Δικαιοσύνη, Αθήνα, Σάκκουλας, 2017, CRIME AND PUNISHMENT, 2018 (2) σελ. 58.

Εις μνήμην Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου

της Έφης Λαμπροπούλου
Καθηγήτριας Εγκληματολογίας, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα

Γνώρισα την κα Μαραγκοπούλου τη δεκαετία του 1990. Δεν υπήρξα φοιτήτριά της και όταν άρχισα να εργάζομαι στο Πάντειο είχε ήδη συνταξιοδοτηθεί. Οι αναμνήσεις μου γι' αυτήν είναι λίγες, αλλά η εκτίμηση μου μεγάλη. Οι λόγοι είναι μεταξύ άλλων οι εξής: Πρώτον, διότι το 1983 όταν η Πάντειος Σχολή έγινε Πανεπιστήμιο και δημιουργήθηκε ένα ενιαίο Τμήμα με τρείς τομείς, Πολιτικής Επιστήμης, Δημόσιας Διοίκησης και Κοινωνιολογίας, με πρόταση της κ. Μαραγκοπούλου τα μέλη της μέχρι τότε Έδρας εγκληματολογίας εντάχτηκαν στον Τομέα της Κοινωνιολογίας και όχι στον Τομέα Δημόσιας Διοίκησης. Αυτή ήταν μια θαρραλέα και διεισδυτική κίνηση για την εγκληματολογία στη νομικοκρατούμενη Ελλάδα.

Δεύτερον, διότι ως πρόεδρος του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου από το 1978 και, ιδίως, ως Πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου το διάστημα 2000-2006 άφησε μια παρακαταθήκη για τη φιλελεύθερη προσέγγιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που μέχρι πρόσφατα τη διαφοροποιούσε από τη δικαιωματιστική ιδεολογία τέτοιων οργανισμών στην Ελλάδα. Εύχομαι η παρακαταθήκη της να ισχύσει και στο μέλλον.

Τέλος, διότι ως νομικός και πρόεδρος του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας η κ. Μαραγκοπούλου ανέλαβε τη δεκαετία του 1980 –αδυνατώ να θυμηθώ λεπτομέρειες ή να βρω σχετικές πληροφορίες– τη νομική εκπροσώπηση μιας γυναίκας την οποία είχε αποπειραθεί να βιάσει κάποιος στο κέντρο της Αθήνας και αυτή αντέδρασε απειλώντας τον με μαχαίρι. Εκ των υστέρων αποδείχθηκε ότι η γυναίκα ήταν εκδιδόμενη και αμφισβητήθηκε το δικαίωμά της να αντιδράσει. Η κ. Μαραγκοπούλου ανέλαβε την εκπροσώπησή της την οποία δεν δεχόταν κανείς, διότι εκείνη την εποχή η δημοσιότητα ήταν μικρή, δεν παρέχονταν σε αυτές τις περιπτώσεις αμοιβές, και κυρίως διότι οι «κοινωνικά μη προνομιούχες / μειονεκτούσες ομάδες» δεν ήταν υπό την προστασία επαγγελματικών ΜΚΟ όπως σήμερα. Εύχομαι το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου και ο Σύνδεσμος να συνεχίσει την ίδια παράδοση τιμώντας τη μνήμη της.

ΣΕ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ «ΕΥΡΩΠΗ» ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Οι αναμνήσεις μου από την Αλίκη Μαραγκοπούλου, έναν ξεχωριστό Άνθρωπο

της Μαρίας Π. Κρανιδιώτη
Επίκουρης Καθηγήτριας Τομέα Ποινικών Επιστημών Νομικής Σχολής, Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Μέλους Δ.Σ. της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας.

«.... Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας σε φιλελεύθερα πλαίσια οδήγησε στη δημιουργία υπερπλούσιων ... και στην αύξηση των ακραίων φτωχών ... το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, το δικαίωμα να μην υποβάλλεται κανείς σε μεταχείριση σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική ... και το δικαίωμα σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας προσβάλλονται κατά κανόνα, όταν πρόκειται για ακραία φτωχούς πολίτες ...»[1].

Αυτά τα συμπεράσματα προέρχονται από απόσπασμα κειμένου της Αλίκης Μαραγκοπούλου, το οποίο δημοσιεύτηκε σε Τόμο προς τιμήν της φίλης της, Αγλαΐας Τσήτσουρα, που επιμελήθηκα το καλοκαίρι του 2009. Αυτή η επιμέλεια, όπως και η συμμετοχή μου στο παλιό Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρίας μας, αλλά και το γεγονός ότι η Αλίκη με πήρε κάποτε μαζί της, για να βραβεύσουμε μαθητές, νεαρούς κρατούμενους του Ειδικού Καταστήματος Νέων Αυλώνα, στάθηκαν αφορμή για να τη γνωρίσω καλύτερα, να τη γνωρίσω από κοντά και να είμαι σε θέση, και εγώ, να καταθέσω τη μαρτυρία μου για τη διαρκή και επίμονη αφοσίωσή της, με Λόγο και με Πράξη, στην προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Η Αλίκη ήταν ένας ξεχωριστός Άνθρωπος. Ήξερε να εμψυχώνει και να εμπνέει τους συνεργάτες της, να κρατά ισορροπίες, να επισημαίνει και να επικρίνει κακές και λανθασμένες πράξεις, χωρίς να αποδοκιμάζει και να απαξιώνει τους πράξαντες. Η διαισθητική της ικανότητα, η αισθαντικότητα και η ανθρωπιά της, σε συνδυασμό με τον δυναμισμό, το πείσμα της, και την ικανότητά της να παρατηρεί και να διεισδύει σε καίριες λεπτομέρειες πρακτικών τόσο σε μικρο- όσο και σε μάκρο-επιπέδο, επίσημων φορέων κοινωνικής και αντεγκληματικής πολιτικής, την καθιστούν τόσο μοναδική, ώστε να αφήνει πίσω της ένα πολύ αισθητό κενό. Και εδώ θα ήθελα να σταθώ, σε κάτι που με αφορά, την ανεκτίμητη συμβολή της, στο γνωστικό μας αντικείμενο, την Εγκληματολογία: Του έδωσε την ανθρωποκεντρική διάσταση που του αρμόζει. Αυτό σημαίνει ότι δεν προσπάθησε μόνο να το απαλλάξει από τις θετικιστικές του καθηλώσεις, αλλά τόλμησε να το στρέψει προς την αντι-διαμετρική κατεύθυνση, όπως του έπρεπε, ώστε να εναγκαλιστεί την αυτονόητη κοινωνική διάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ΟΜΙΛΙΑ ΣΕ ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ, ΤΟ 1987, ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ. ΜΑΖΙ ΤΗΣ Η ΦΩΤΕΙΝΗ ΤΣΑΛΙΚΟΓΛΟΥ, Η ΕΙΡΗΝΗ ΦΕΡΕΤΗ ΚΑΙ Ο ΙΑΚΩΒΟΣ ΦΑΡΣΕΔΑΚΗΣ

[1] Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου «Το "Σχέδιο Κατευθυντηρίων Αρχών κατά της Φτώχιας" και οι Ποινικές Διατάξεις του» σε Εγκληματολογία και Ευρωπαϊκή Αντεγκληματική Πολιτική, Προσφορά Τιμής στην Αγλαΐα Τσήτσουρα (επιμέλεια: Μαρία Π. Κρανιδιώτη), Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2009, σελ. 5 και 10. Πρόκειται για σχέδιο Κατευθυντηρίων Αρχών που είχε συνταχθεί το 2006 από συγκεκριμένη υποεπιτροπή της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου των Ηνωμένων Εθνών, η οποία στη συνέχεια καταργήθηκε. Το Σχέδιο αυτό αποτέλεσε, κατά τη συγγραφέα, «αχτίδα φωτός για την προώθηση της συστηματικότερης αντιμετώπισης της φτώχειας» (σελ. 6 και επ.).

Προσεγγίζοντας, με κριτικό πάντα πνεύμα, την έρευνα και την «αριθμητική αποτίμηση» του ανθρώπινου στοιχείου, ταυτόχρονα αναγνώριζε και ενθάρρυνε την προσπάθεια όλων των ερευνητών και μελετητών του εγκληματικού φαινομένου.
Είναι αναρίθμητοι οι νέοι επιστήμονες, αλλά και οι καταξιωμένοι, που έχουν να θυμηθούν μια χειρονομία θετική, μια προσφορά εκ μέρους της. Το γνωστικό μας αντικείμενο, η Εγκληματολογία, είναι αναμφίβολα φτωχότερο χωρίς την Αλίκη.
Η Αλίκη μας έφυγε. Έφυγε, ωστόσο, πλήρης ημερών, αφήνοντας πίσω της ένα μεγάλο και πολύπλευρο έργο που τιμά την υπόσταση του Ανθρώπου, προσδίδοντας αξία σε όλες τις προσπάθειες καλών πρακτικών και επιστημονικής μελέτης όσων συνεργάστηκαν και συνυπήρξαν μαζί της. Και **δεν θα την ξεχάσουμε**. Το έργο της, για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και την Επιστήμη της Εγκληματολογίας, θα μας συνοδεύει και θα μας εμπνέει και στο μέλλον. Ας ευχηθούμε να αποδειχθούμε όλοι αντάξιοι της ηθικής και πνευματικής της κληρονομιάς.

Η Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου και το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΙΜΔΑ)[1]

του Καθηγητή Λίνου-Αλέξανδρου Σισιλιάνου,
Αντιπροέδρου του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, τ. Διευθυντή του ΙΜΔΑ

Για 41 ολόκληρα χρόνια, από το 1977 έως το θάνατό της, η Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου (στο εξής: ΑΓΜ) ήταν Πρόεδρος του Ιδρύματος Γεωργίου, Δημητρίου και Μαίης Μαραγκοπούλου, εμπνευστής του οποίου ήταν ο τότε Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας Γεώργιος Μαραγκόπουλος. Το Ίδρυμα αυτό αποτέλεσε αντίδραση στην οδυνηρή εμπειρία της επτάχρονης δικτατορίας. Πιστεύω ακράδαντα ότι ο Μαραγκόπουλος ουδέποτε είχε φανταστεί τη διάρκεια και τις διαστάσεις που θα έπαιρνε η ιδέα του.

Για την ΑΓΜ το Ίδρυμα ήταν το πνευματικό της παιδί και ένας από τους σημαντικότερους σκοπούς της ζωή της. Πείθοντας τον Δημήτριο Μαραγκόπουλο να σταθεί αρωγός στο εγχείρημα του αδελφού του Γεωργίου, η Αλίκη Μαραγκοπούλου εξασφάλισε για το Ίδρυμα οικονομική αυτοτέλεια και άρα ανεξαρτησία από οποιαδήποτε κρατική ή άλλη αρχή. Λόγω του ακέραιου και αδέκαστου χαρακτήρα της, η ΑΓΜ αρνήθηκε συστηματικά και επίμονα οποιαδήποτε, έστω και την παραμικρή, κρατική επιχορήγηση. Αυτό διασφάλισε τον αμιγώς μη κυβερνητικό χαρακτήρα του Ιδρύματος και διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο για τον καθολικό σεβασμό και εκτίμηση που χαίρει ο εν λόγω φορέας.

Πάνω σε αυτή τη βάση, οικοδομήθηκε πληθώρα δραστηριοτήτων του Ιδρύματος που του προσδίδουν πολυσχιδή φυσιογνωμία. Τα πολυάριθμα διεθνή συνέδρια, στην Ελλάδα και το εξωτερικό, οι ημερίδες και λοιπές συναφείς εκδηλώσεις αναδεικνύουν την επιστημονική διάσταση του Ιδρύματος. Οι δραστηριότητες αυτές καλύπτουν ένα ευρύτατο φάσμα θεματολογίας που αφορά όλες τις παραδοσιακές κατηγορίες δικαιωμάτων του ανθρώπου - ατομικά, πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά - αλλά και τα δικαιώματα της λεγόμενης «τρίτης γενεάς», όπως για παράδειγμα το δικαίωμα στην ανάπτυξη, το δικαίωμα σε ένα υγιές περιβάλλον, το δικαίωμα στην ειρήνη, κλπ. Με αφορμή τα τελευταία αυτά δικαιώματα, το ΙΜΔΑ επεξέτεινε τη θεματολογία του σε επίκαιρα ζητήματα γενικότερου ενδιαφέροντος, όπως η επικινδυνότητα των πυρηνικών όπλων, οι κλιματολογικές αλλαγές, η βιώσιμη ανάπτυξη, η καταπολέμηση της φτώχειας και άλλα. Η πάγια θέση της ΑΓΜ ήταν ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν περιορίζονται στο στενό πλαίσιο ορισμένων συμβατικών κειμένων, αλλά αποτελούν τρόπο ζωής και διεισδύουν σε πλείστες όσες εκφάνσεις του σύγχρονου κοινωνικού γίγνεσθαι.

[1] Το κείμενο αυτό βασίζεται σε συμβολή του συγγραφέα στον καλαίσθητο τόμο: " Ο Αγώνας της γυναίκας- Ειδικό Τιμητικό Τεύχος 96. Αφιέρωμα - Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου - Η γενέθλια εκατονταετία", σελ. 66-67.

Πέρα από τις παραπάνω εκδηλώσεις, η επιστημονική διάσταση του ΙΜΔΑ αναδεικνύεται μέσα από τους πάνω από εκατό τόμους που αυτό έχει δημοσιεύσει στην Ελλάδα, τη Γερμανία, την Ολλανδία, την Αυστρία και τη Γαλλία. Από το 1994 έως σήμερα, η σειρά δημοσιεύσεων του Ιδρύματος στον εκδοτικό οίκο Pedone στο Παρίσι έχει φιλοξενήσει τις διδακτορικές διατριβές των πλέον διακεκριμένων Γάλλων δημοσιοδιεθνολόγων της σύγχρονης γενιάς, καθώς και πολλές άλλες μονογραφίες και πρακτικά διεθνών συνεδρίων με συγγραφείς και συμμετέχοντες διεθνούς βεληνεκούς. Στην ίδια λογική εντάσσεται και η βιβλιοθήκη του Ιδρύματος, η οποία ξεκίνησε από την προσωπική βιβλιοθήκη του Γεωργίου Μαραγκόπουλου για να εξελιχθεί σε μια από τις καλύτερες βιβλιοθήκες με εξειδίκευση στα ανθρώπινα δικαιώματα σε πανευρωπαϊκή κλίμακα.

Η ΑΓΜ ποτέ δεν θέλησε να περιορίσει τις δραστηριότητες του Ιδρύματος στο αμιγώς επιστημονικό πεδίο. Πάντα έλεγε ότι το Ίδρυμα δεν είναι ινστιτούτο, αλλά μη κυβερνητική οργάνωση (ΜΚΟ). Κατά συνέπεια, οι δραστηριότητες του Ιδρύματος επεκτάθηκαν ήδη από τα πρώτα βήματά του σε πολλούς άλλους τομείς, όπως η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, διαβήματα προς την κυβέρνηση και το Κοινοβούλιο για πλείστα όσα επίκαιρα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διαβήματα σε διεθνείς οργανισμούς, κλπ. Μέσω των δραστηριοτήτων αυτών, το Ίδρυμα ανέδειξε ένα προφίλ ανάλογο προς το μαχητικό χαρακτήρα της Προέδρου του. Κινήθηκε πολλές φορές σε συνεργασία με άλλους φορείς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως τα γυναικεία σωματεία και ιδίως ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας.

Στην προέκταση των δραστηριοτήτων αυτών θα πρέπει να αναφερθεί η ξεχωριστή θέση που κατέχει το Ίδρυμα στην Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Ο ανεξάρτητος αυτός φορέας υπάγεται απευθείας στον Πρωθυπουργό, λειτουργεί δε από το έτος 2000 ως το κατεξοχήν συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας στα ζητήματα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Υπό την ιδιότητα της Προέδρου του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου, η ΑΓΜ εξελέγη η πρώτη Πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής, θέση την οποία διατήρησε έως το 2006. Έκτοτε το ΙΜΔΑ κατέχει είτε την αντιπροεδρία (δια του υπογράφοντος, 2006-2011) είτε εκ νέου την προεδρία της Εθνικής Επιτροπής δια του νυν εκπροσώπου του κ. Γ. Σταυρόπουλου, επιτίμου Αντιπροέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Η παρουσία του Ιδρύματος σε διεθνείς οργανισμούς συνιστά άλλον έναν τομέα στον οποίο απέδωσε ιδιαίτερη σημασία η ΑΓΜ. Με τη συνεπικουρία μας, το Ίδρυμα απέκτησε συμβουλευτικό καθεστώς στο Συμβούλιο της Ευρώπης, χαρακτηριζόμενο μάλιστα ως διεθνής ΜΚΟ, καθεστώς το οποίο διατηρεί έως σήμερα. Ανάλογο καθεστώς παρατηρητή έχει και στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο και τη Διεύθυνση Πληροφοριών των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και στην UNESCO, ενώ είναι μέλος της Πλατφόρμας των ΜΚΟ του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). Καθόσον γνωρίζουμε, πρόκειται για τη μόνη ΜΚΟ που εδρεύει στην Ελλάδα η οποία έχει συμβουλευτικό καθεστώς σε όλους του παραπάνω οργανισμούς. Εκτός από το κύρος που προσδίδει, το εν λόγω καθεστώς δίνει την πρακτική δυνατότητα στο Ίδρυμα να έχει άμεση ενημέρωση για τα τεκταινόμενα στους διεθνείς οργανισμούς που κατεξοχήν ασχολούνται με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Όμως, η βασική ιδέα της ΑΓΜ ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα, ότι δηλαδή αυτά αποτελούν τρόπο ζωής, περνάει μέσα από την εκπαίδευση των νέων ανθρώπων. Για τον σκοπό αυτό, το Ίδρυμα δημιούργησε «ομάδα νέων» στην οποία συμμετείχαν κατά καιρούς δεκάδες φοιτητές με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα δικαιώματα του ανθρώπου, οργανώνοντας συζητήσεις και ανταλλάσσοντας απόψεις για τα πιο φλέγοντα ζητήματα. Επίσης το Ίδρυμα χρηματοδοτεί κάθε χρόνο την έδρα Μαραγκοπούλου στα θερινά μαθήματα του Διεθνούς Ινστιτούτου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που εδρεύει στο Στρασβούργο και χορηγεί υποτροφίες, έπειτα από διαγωνισμό, για την παρακολούθηση των μαθημάτων αυτών. Στην ίδια λογική το ΙΜΔΑ έχει θεσμοθετήσει βραβεία για τους μαθητές του σχολείου των φυλακών της Αυλώνας, δράση στην οποία η ΑΓΜ απέδιδε μεγάλη σημασία, τονίζοντας την ανάγκη επανένταξης των κρατουμένων, και ιδίως των νέων, στον κοινωνικό ιστό.

Από τα παραπάνω προκύπτει σαφώς ότι στα σαράντα και πλέον χρόνια λειτουργίας του το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου έχει κατακτήσει εξέχουσα θέση στο χώρο των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Στα 20 χρόνια που είχα το προνόμιο να συνεργαστώ στενά με την ΑΓΜ (1991-2011) έμαθα πολλά και κυρίως το ότι η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν είναι ποτέ δεδομένη, αλλά απαιτεί συνεχή επαγρύπνηση και επίμονη προσπάθεια. Η σημερινή συγκυρία της οικονομικής κρίσης, αφενός, και της προσφυγικής κρίσης, αφετέρου, δημιουργεί συνεχώς νέες προκλήσεις για τη χώρα μας. Μια ζωντανή κοινωνία των πολιτών συνιστά σημαντική παράμετρο για τη διαρκή εγρήγορση που απαιτούν οι δύσκολες συνθήκες που βιώνει ο τόπος.

ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΗΝ ΠΑΛΙΑ ΒΟΥΛΗ ,
ΣΤΟ ΣΥΝΈΔΡΙΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΊΑΣ ΠΡΟΣ ΤΙΜΗΝ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ ΦΑΡΣΕΔΑΚΗ, 5,6,7 ΙΟΥΝΊΟΥ 2008

Διαρκής αγώνας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, με επιμονή και ήθος

της Βίκυς Βλάχου
Επίκουρης Καθηγήτριας Εγκληματολογίας
Παντείου Πανεπιστημίου

Με βαθιά συγκίνηση ανταποκρίνομαι στο κάλεσμα της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας, προκειμένου να συμβάλλω στο τεύχος του Ενημερωτικού της Δελτίου, το οποίο θα αφιερωθεί στη μνήμη της Ομότιμης Καθηγήτριας Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου. Αποτελεί για μένα ιδιαίτερη τιμή να μοιραστώ μαζί σας τις σκέψεις και τα συναισθήματά μου για μια τόσο ξεχωριστή προσωπικότητα, όπως ήταν η Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου. Ένα τόσο χαρισματικό άτομο, μια γυναίκα που αφιέρωσε τη ζωή της στον αγώνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, δεν μπορεί παρά να αποτελεί ιδανικό παράδειγμα για όλους εμάς κάθε στιγμή, αλλά και ειδικότερα σε συγκυρίες δυσχερείς, όπου η επίτευξη ενός στόχου φαντάζει αδύνατη και τα επιμέρους μέτρα για την πραγμάτωσή του ατελέσφορα. Θα μπορούσα να απαριθμήσω ένα πλήθος παραδειγμάτων από τη δράση και το έργο της, προς επίρρωσιν των ανωτέρω, θα αρκεστώ όμως σε δύο πολύ χαρακτηριστικά παραδείγματα που αναδεικνύουν περίτρανα το δυναμισμό και το απαράμιλλο θάρρος της Ομότιμης Καθηγήτριας και δύο φορές Πρυτάνεως του Παντείου Πανεπιστημίου, Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου. Το πρώτο αφορά στη συμβολή της για την ανάπτυξη και την αναγνώριση των εγκληματολογικών σπουδών στην Ελλάδα και το δεύτερο στη δράση της για τα ανθρώπινα δικαιώματα εν γένει και ειδικότερα των γυναικών. Ο χρόνος, οι συγκυρίες και το κοινωνικό πλαίσιο που αφορούν την έναρξη και την υλοποίηση των εν λόγω επιτευγμάτων, αλλά και η σημερινή κατάσταση στα συγκεκριμένα πεδία αναδεικνύουν τη σπουδαιότητά τους και το θάρρος και την τόλμη της εμπνευστού τους.

Ένα σημαντικό τμήμα της δράσης της, ως Πρόεδρος του Ελληνικού Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, αφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα και ειδικότερα των γυναικών, προς την κατεύθυνση της επίτευξης της ουσιαστικής ισότητας των φύλων. Το έργο της συνοδεύεται από πρωτοβουλίες εισαγωγής πρωτοπόρων για την εποχή τους και καινοτόμων νομοθετικών μεταρρυθμίσεων προς την ανωτέρω κατεύθυνση, όπως μαρτυρούν αξιόλογες μεταρρυθμίσεις της ελληνικής νομοθεσίας αναφορικά με την ισότητα. Τα περισσότερα, εάν όχι όλα, από τα κρισιμότερα ζητήματα που απασχόλησαν και εξακολουθούν να απασχολούν τη σύγχρονη κοινωνία και τον άνθρωπο εντάσσονται στον μακρύ κατάλογο των θεμάτων, που έτυχαν ουσιαστικής επεξεργασίας από το Ίδρυμα, το Σύνδεσμο και την Πρόεδρό τους. Ενδεικτικά, θα αναφερθώ στην Αντεγκληματική πολιτική από την οπτική των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, την προστασία των μειονοτήτων στην Ευρώπη σε σχέση με τη σύμβαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης, τη σεξουαλική εκμετάλλευση των γυναικών και του παιδιού ως διεθνή οργανωμένα εγκλήματα και το ζήτημα της ομαδικής βίας και της επιθετικότητας στα σχολεία.

Η διαχείριση των θεμάτων με τα οποία ασχολήθηκε με τη δέουσα προσοχή, εντιμότητα και ανθρωπιά παραδίδουν μαθήματα ήθους, απαράμιλλης προσήλωσης στους στόχους και αξιοπρέπειας σε όλους εμάς που είτε είχαμε την τιμή να την γνωρίσουμε είτε να εμπνευστούμε από τα κείμενα και τους αγώνες της. Το έργο της, μολονότι ξεπέρασε τα σύνορα της χώρας και αναγνωρίσθηκε διεθνώς, μιλούσε ωστόσο ξεχωριστά και επιχειρούσε να απαντήσει στα καθημερινά ερωτήματα, όχι μόνο του κάθε μεμονωμένου επιστήμονα, αλλά και του απλού ανθρώπου, με τη σαφήνεια, την αμεσότητα και την ευθύτητα του λόγου που τη χαρακτήριζε.

Περνώντας σε προσωπικό επίπεδο, θα ήθελα να αναφέρω ότι είχα τη μεγάλη χαρά και τιμή να συνομιλήσω μαζί της σχετικά πρόσφατα για ένα θέμα, το οποίο αφορούσε μια ευάλωτη πληθυσμιακή ομάδα και συγκεκριμένα τα παιδιά, στα οποία είχε αφιερώσει σημαντικό μέρος των δράσεών της. Διέκρινα στη φωνή της αφενός το πάθος και τη σπίθα για βοήθεια που διακρίνει έναν πραγματικό ανθρωπιστή στο διάβα της ζωής του και αφετέρου την εμπιστοσύνη και την έμπρακτη ενθάρρυνση προς τους νέους επιστήμονες.

Ελπίζω και εύχομαι πραγματικά με αυτά που μοιράστηκα μαζί σας να κατάφερα να θέσω κι εγώ ένα μικρό λιθαράκι στην απόπειρα σκιαγράφησης μιας τόσο δυναμικής και ηγετικής προσωπικότητας, όπως ήταν η Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου και να εναποθέσω το δέοντα φόρο τιμής στη μνήμη της. Μολονότι θα λείψει σε όλους μας και ειδικά στους δικούς της ανθρώπους, ωστόσο το έργο της θα είναι πάντα μαζί μας και το παράδειγμά της φωτεινό και ικανό να μας καθοδηγεί, ακόμα και σε δύσκολες ατραπούς.

ΣΤΟ ΙΜΔΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΝΟΜΗ ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ ΑΛΙΚΗΣ ΣΤΟ ΙΜΔΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΒΡΑΒΕΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΛΥΤΕΡΩΝ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Η Ηπειρώτισσα Γυναίκα: Αφιέρωμα στη μνήμη της Αλίκης Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου

της Φωτεινής Μηλιώνη
Δ.Ν., Δικηγόρου, Δ/ντριας ΝΠΙΔ «ΕΠΑΝΟΔΟΣ»

Η γυναίκα ηπειρώτισσα διακρίθηκε για την τόλμη της, το πάθος της, την αφοσίωσή της στα ιδανικά, την προσφορά της στο κοινό καλό, την αυτοθυσία της αλλά και τη φιλομάθειά της, την φιλοκαλία της, την αγαθοεργία της.

Η ηπειρώτισσα γυναίκα δίνει ένα ηχηρό παρόν σε όλους τους σημαντικούς ιστορικούς σταθμούς. Με καταγωγή από την αρχαία Διώνη σύντροφο του Δία μητέρα της θεάς Αφροδίτης προς τιμήν της οποίας κτίστηκε το αρχαίο Ιερό της Δωδώνης γαλουχήθηκε με τα πρότυπα της μητρότητας που της δίδαξε η Ολυμπιάδα κόρη του Νεοπτολέμου του Α' και εγγονή του βασιλιά των Μολοσσών της Ηπείρου Αλκέτα, μητέρα του Μ. Αλεξάνδρου και της πολιτιστικής συνεισφοράς που της εμπότισε η βυζαντινή βασίλισσα Θεοδώρα, η μετέπειτα αγία Θεοδώρα η οποία προσέφερε πολλά στην εκπαίδευση και την πολιτισμική συνείδηση του ηπειρωτικού λαού. Με αυτές τις καταβολές και διδαχές δεν θα μπορούσαν να μην υπάρξουν στην ιστορία οι Σουλιώτισσες γυναίκες, παγκοσμίως γνωστές για την απαράμιλλη λεβεντιά τους και τη μοναδική τους αυτοθυσία στον αγώνα για τα υπέρτατα ιδανικά. Ο χορός του Ζαλόγγου παραμένει για πάντα στις μνήμες μας ως ο κορυφαίος γυναικείος χορός αυτοθυσίας για την ανεξαρτησία και την πατρίδα τον οποίο πολύ χαρακτηριστικά αναδεικνύει στους στίχους του ο εθνικός μας ποιητής Δ. Σολωμός: «*Τες εμάζεψεν στο μέρος του Ζαλόγγου το ακρινό της ελευθερίας ο έρως και της έμπνευσε χορό*». Το παράδειγμα συνεχίζουν αργότερα όταν πάλι το ιστορικό πλαίσιο καλεί οι «Γυναίκες της Πίνδου», αυτά τα «ξαφνιάσματα της φύσης ... - που εύλογα φέρνουν στο νου το ερώτημα-εχθρέ γιατί δεν ρώτησες ποιον πας να κατακτήσεις;» κατά το γνωστό μας τραγούδι.

Η Ηπειρώτισσα γυναίκα διακρίθηκε επίσης για την αγαθοεργία της. Η Φαιναρέτη Φουγκ, ανιψιά του Γεωργίου Σταύρου, ιδρυτή της τράπεζας της Ελλάδος ίδρυσε το Νοσοκομείο Σταύρου και Φουγκ, η Ελένη Τοσίτσα που αγόρασε το οικόπεδο επί της οδού Πατησίων στο οποίο κατασκευάστηκε το Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο, η Δικατερίνη Χατζηκώστα προσέφερε για τη δημιουργία του Νοσοκομείου Χατζηκώστα, η Ελένη Σίνα συνέβαλε στη λειτουργία του Εθνικού Αστεροσκοπείου που ίδρυσε ο πατέρας του συζύγου της, Γεώργιος Σίνας. Παρά ο γεγονός ότι οι συνθήκες καλούσαν την ηπειρώτισσα γυναίκα να συμβάλει με την εργασία της στην επιβίωση της ίδιας και της οικογένειάς της τα Ελισαβέτεια και τα Ζωγράφεια Παρθεναγωγεία που λειτούργησαν στα Γιάννενα έδωσαν τη δυνατότητα στα κορίτσια να φοιτήσουν σε αυτά και να μορφωθούν. Η γνωστή ηθοποιός Μαρίκα Κοτοπούλη, η φιλόσοφος Έλλη Λαμπρίδη και η πολιτικός Λίνα Τσαλδάρη αποτελούν σπουδαία παραδείγματα.

Η επιλογή αυτού του θέματος για αυτό το newsletter που είναι αφιερωμένο στην πληθωρική προσωπικότητα της Αλίκης Γιωτοπούλου - Μαραγκοπούλου δεν υπήρξε τυχαία. Η Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου ήταν ηπειρωτικής καταγωγής από τον πατέρα της γεννημένη και μεγαλωμένη στην Κέρκυρα. Συνδύαζε τα χαρακτηριστικά της ηπειρώτισσας γυναίκας με το κερκυραϊκό ταμπεραμέντο. Η ίδια προσέφερε κατά τη διάρκεια της ζωής της πολλά σε κάθε τομέα με τον οποίο επέλεξε να ασχοληθεί: τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα της γυναίκας, την εγκληματολογία, την κοινωνία. Προσέφερε όμως και στους ηπειρώτες και τις ηπειρώτισσες που η ίδια χαρακτηρίζει «υπόδειγμα αφιλοκερδούς φιλοπατρίας και φορείς σπανίων ικανοτήτων σε βαθμό πραγματικά αξιοθαύμαστο» τη μελέτη «*Ηπειρώτες και Ηπειρώτισσες. Πολύτιμο πρότυπο κοινωφελούς ζωής και δράσης για τους λοιπούς Έλληνες και τους άλλους λαούς του κόσμου*» που εκδόθηκε από το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου το 2017 μία μελέτη που συμπυκνώνει το έργο και τη συμβολή

των ηπειρωτών στην ιστορική διαδρομή της πατρίδας μας. Η θανούσα ανέδειξε στη μελέτη αυτή τις αρετές των ηπειρωτών. Η ικανότητα, η γενναιότητα και η φιλοπατρία απετέλεσαν πολύτιμα ηθικά κίνητρα των ηπειρωτών για να αναδειχθούν στους ειλικρινέστερους πατριώτες και τους σπουδαιότερους Έλληνες ευεργέτες. Η ίδια η θανούσα κληρονόμησε όλες τις παραπάνω αρετές των ηπειρωτών τις οποίες τίμησε με τον καλύτερο τρόπο κατά τη διάρκεια της ζωής της. Η Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου διακρίθηκε τόσο για την αφοσίωσή της στις οικουμενικές αξίες όσο και τη μαχητικότητα και τη γενναιότητα στη διεκδίκηση και την εφαρμογή τους δίδοντας το καλύτερο παράδειγμα προς μίμηση στις νεότερες γενιές.
Καλό ταξίδι ....

ΜΕ ΤΙΣ ΒΡΑΒΕΥΘΕΙΣΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΙΜΔΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

Ανθρώπινα Δικαιώματα & Ελληνική Αστυνομία: Η συμβολή της Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου

του Ευάγγελου Στεργιούλη
Υποστρατήγου έ.α. της Ελληνικής Αστυνομίας, Διδάκτωρα Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου και Διδάσκοντα στην έδρα των Αστυνομικών Σπουδών στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η εμβληματική παρουσία, η πολυσχιδής δράση και το τεράστιο έργο της Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αποτελούν πλέον μια από τις πολυτιμότερες παρακαταθήκες στον πολιτικό, κοινωνικό και ακαδημαϊκό χώρο. Τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε συλλογικό, ως πρόεδρος του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΙΜΔΑ), οι προσπάθειες της και ο συνεχής αγώνας της για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκδηλώνονταν με συνέπεια, αντικειμενικότητα και ανιδιοτέλεια προς κάθε κατεύθυνση, συμπεριλαμβανομένης και της Ελληνικής Αστυνομίας.

Η ευαισθησία και η μέριμνα του ΙΜΔΑ για τις συνθήκες κράτησης αλλοδαπών σε χώρους υπό την ευθύνη της Ελληνικής Αστυνομίας υπήρξε πάντοτε η ενδεδειγμένη, χωρίς δημόσιους βερμπαλισμούς, αφορισμούς και υποκειμενικές κρίσεις, αλλά με απώτερο σκοπό την παροχή βοήθειας και συμβουλών προς τις αρμόδιες υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας, έτσι ώστε να επιτευχθεί η βελτίωση της λειτουργίας και των συνθηκών διαβίωσης των κέντρων κράτησης και να αποφευχθούν δυσμενείς κρίσεις της διεθνούς κοινότητας και καταδικαστικές αποφάσεις για την Ελλάδα, από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
Σε αυτό το πλαίσιο, τον Νοέμβριο του 2014 και μετά

από αυτοψίες αντιπροσωπείας του ΙΜΔΑ σε κέντρα κράτησης αλλοδαπών, το ΙΜΔΑ ανταποκρίθηκε άμεσα στην πρόσκληση της Ελληνικής Αστυνομίας για τη διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων στους αστυνομικούς που υπηρετούσαν σε κέντρα κράτησης, με θεματικές ενότητες για το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και με έμφαση στα δικαιώματα των αλλοδαπών κρατουμένων. (Ετήσια Έκθεση ΙΜΔΑ, 2014:8). Μάλιστα, αυτή η προσπάθεια συνεχίστηκε και τον επόμενο χρόνο. Συγκεκριμένα, τον Ιανουάριο του 2015, το ΙΜΔΑ οργάνωσε και υλοποίησε, σε συνεργασία με την Ελληνική Αστυνομία, μία σειρά επιμορφωτικών σεμιναρίων για τους αστυνομικούς που υπηρετούσαν σε κέντρα κράτησης με ιδιαιτέρως θετικά αποτελέσματα (Ετήσια Έκθεση ΙΜΔΑ, 2015:15).

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση των εν λόγω σεμιναρίων ακολούθησε μία ακόμη εξαιρετική πρωτοβουλία του ΙΜΔΑ: η δωρεάν έκδοση του εγχειριδίου για τα δικαιώματα του ανθρώπου προς ενημέρωση όλων των αστυνομικών υπηρεσιών της χώρας. Πρόκειται, κατ' ουσίαν, για το πρώτο εκπαιδευτικό εγχειρίδιο εισαγωγής στην υπεράσπιση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειδικά συντεταγμένο για αστυνομικούς, το οποίο δίνει με απλό, σαφή και κατανοητό τρόπο απαντήσεις σε ερωτήματα, όπως, τι είναι ανθρώπινα δικαιώματα, γιατί καθιερώθηκαν, πως προστατεύονται, ποιο είναι το νομοθετικό πλαίσιο, με παράθεση και παραδειγμάτων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα εν λόγω εκπαιδευτικά σεμινάρια και η έκδοση του εγχειριδίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα ειδικά για χρήση από αστυνομικούς, συγκαταλέγονται στις πρώτες προσπάθειες της Ελληνικής Αστυνομίας για την ουσιαστική επιμόρφωση των αστυνομικών σε θέματα διαχείρισης και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σηματοδότησαν την περαιτέρω ανάπτυξη και εισαγωγή σχετικών θεματικών ενοτήτων στις σχολές της Αστυνομικής Ακαδημίας.

ΤΟ 1986 ΣΕ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΑΝΑ ΔΙΕΤΙΑ ΔΙΟΡΓΑΝΟΥΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΟ ΙΜΔΑ ΚΛΕΙΣΤΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΣΥΜΠΟΣΙΑ ΣΤΟ ΚΟΛΥΜΠΑΡΙ ΚΡΗΤΗΣ, ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΠΟ ΑΡΙΣΤΕΡΑ. ΔΙΑΚΡΙΝΟΝΤΑΙ , ΜΕΤΑΞΥ ΑΛΛΩΝ, Η MIREILLE DELMAS-MARTY, Η CATHERINE LABRUSSE-RIOU, Ο FRANCOIS RAVEAU, Ο ΙΑΚΩΒΟΣ ΦΑΡΣΕΔΑΚΗΣ, Ο HENRI ATLAN, Ο GUY BRAIBANT, Ο BERNARD EDELMAN, Ο DENIS SZABO, Η ΔΙΟΝΥΣΙΑ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ, Ο JEAN LADRIERE

Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου: μία εμβληματική προσωπικότητα, ανιδιοτελής, ανυποχώρητη, δίκαιη, άφοβη αγωνίστρια

του Απόστολου Δ. Παναγιώτου
Ομότιμου Καθηγητή ΕΚΠΑ, Προέδρου Επιτροπής κατά των Πυρηνικών Κινδύνων, ΙΜΔΑ

Γνώρισα την Αλίκη το καλοκαίρι του 1976 στην Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης, στο Κολυμβάρι. Ήταν εκεί για ένα συνέδριο και εγώ για να γράψω ένα βιβλίο. Αυτά που γράφω για την Αλίκη αγγίζουν μια άλλη πτυχή της ζωής της, μια προσωπική, ανθρώπινη σχέση.

Εντυπωσιάστηκα από τις γνώσεις της και το ενδιαφέρον της για τη Φυσική, την Πυρηνική Φυσική, που, όπως μου εκμυστηρεύτηκε, ήταν η «αγάπη» της που ήθελε να σπουδάσει! Όμως άλλοι λόγοι, ενδεχομένως οικογε-

νειακοί, αλλά ίσως και μία διαίσθηση για την αποστολή της στη ζωή, τους δρόμους και τους αγώνες που έμελλε να ακολουθήσει, την έστρεψαν στη Νομική. Και έτσι η κοινότητα της Φυσικής έχασε μία επιστήμονα, που αναμφίβολα θα διέπρεπε, ο Κόσμος όμως κέρδισε μία εμβληματική αγωνίστρια για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Γίναμε καλοί φίλοι αμέσως. Πάντα τη θεωρούσα σαν την «μεγάλη μου αδελφή» και το παράδειγμα του ανθρώπου, όσο μπορούσα να το πλησιάσω. Η Αλίκη μπήκε γρήγορα στη στενή και ευρύτερη οικογένειά μου. Μαζί σχεδόν κάθε Χριστούγεννα, Πάσχα και πολλές φορές διακοπές στη Σκόπελο. Διακοπές, αλλά πάντα με ένα τετράδιο, όπου έγραφε τα κείμενα των παρεμβάσεών της. Όλοι μας περιμέναμε να βρεθούμε, να ακούσουμε τους αγώνες της για την ισότητα της γυναίκας, τα δικαιώματα του ανθρώπου στα διάφορα φόρα και επιτροπές, τις εμπειρίες της από τις συναντήσεις της με παγκοσμίως σημαίνοντα πρόσωπα. Κρεμόμασταν από τα χείλη της...

Την «υγεία» και την «ποιότητα ζωής» τις θεωρούσε ως ένα αναφαίρετο δικαίωμα του ανθρώπου. Έτσι, όταν έγινε η επέμβαση από τις δυνάμεις του ΝΑΤΟ στη Σερβία και Κόσοβο, ιδιαίτερα η χρήση απεμπλουτισμένου ουρανίου στα πυρομαχικά, εναντιώθηκε με όλη της τη δύναμη. Το απεμπλουτισμένο ουράνιο, ένα ραδιενεργό υλικό, σκορπά το θάνατο σε ανθρώπους κάθε ηλικίας, χωρίς καν να έχουν εμπλακεί στον πόλεμο, άμαχους, ιδιαίτερα στα μικρά παιδιά.

Ξεκίνησαν από το 2001 ψηφίσματα, παρεμβάσεις και προσφυγές του ΙΜΔΑ σε διεθνή φόρα, στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία, στο Συμβούλιο της Ευρώπης, επιστολές στον ΟΗΕ και ΝΑΤΟ, καθώς και σε Κυβερνητικούς φορείς στην Ελλάδα. Το έργο αυτό συνοψίστηκε σε ένα Τόμο του ΙΜΔΑ «Οι Κίνδυνοι από την Πυρηνική Ενέργεια – Οι συνεχείς Δράσεις του ΙΜΔΑ για την Αποτροπή τους», το 2016.
Για τον ίδιο σκοπό δημιούργησε μέσα στο ΙΜΔΑ το 2011, μετά τον όλεθρο από την καταστροφή των πυρηνικών αντιδραστήρων στη Φουκουσίμα, μία εξειδικευμένη Επιτροπή, «Επιτροπή κατά των Πυρηνικών Κινδύνων» (Ε.Π.ΚΙ.), έργο της οποίας ήταν η παρακολούθηση, αξιολόγηση και παρέμβαση σε συναφή θέματα. Η Αλίκη υπήρξε η συνεχής κινητήριος δύναμη πίσω και από αυτόν τον αγώνα, πολλές φορές μπροστά από τους ειδήμονες!.

Η Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου ήταν ένας σπάνιος, μοναδικός άνθρωπος, με ένα ασυνήθιστο συνδυασμό επιστημοσύνης, αγωνιστικότητας και ασυμβίβαστου βίου. Ήταν και θα παραμείνει φωτεινό παράδειγμα, που θα εμπνέει τους νεότερους για πολλές γενιές.

ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΣΕΙΡΑ, ΣΕ ΣΥΝΟΔΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΟΗΕ , ΟΤΑΝ - ΕΠΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΤΟ 2004 - ΕΙΧΕ ΕΚΛΕΓΕΙ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ. ΔΙΑΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΤΑ ΛΟΙΠΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ, ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΣΠΙΝΕΛΛΗ, ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ, ΙΑΚΩΒΟΣ ΦΑΡΣΕΔΑΚΗΣ ΚΑΙ ΝΙΚΟΣ ΛΙΒΟΣ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ Η ΑΓΛΑΪΑ ΤΣΗΤΣΟΥΡΑ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ
ΙΣΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ – ΙΣΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1920

Η Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου υπήρξε μια εμπνευσμένη ηγετική μορφή της οποίας η παρουσία και η δράση ξεπέρασαν τα σύνορα της χώρας και αναγνωρίστηκε από το σύνολο της ευρωπαϊκής και διεθνούς ακαδημαϊκής κοινότητας και του φεμινιστικού κινήματος.

Ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας (ΣΔΓ) από την ίδρυσή του, το 1920, είχε την τύχη να έχει στην ηγεσία του σημαντικές προσωπικότητες με κορυφαία την Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου. Με την ευρύτητα του πνεύματος, τη σοφία, τη βαθιά επιστημονική γνώση, τον απαράμιλλο δυναμισμό και την ακλόνητη προσήλωσή της στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εργάστηκε με όλες τις δυνάμεις της προκειμένου οι κατακτήσεις να έχουν ουσιαστικό αντίκρισμα στη ζωή των ανθρώπων και ιδιαίτερα των πλέον ευάλωτων, αδύναμων και αδικημένων.

Η Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου αγωνίστηκε στο ΣΔΓ από την ηλικία των 20 ετών, ενώ διετέλεσε Αντιπρόεδρος και στη συνέχεια Πρόεδρος του ΔΣ επί 30 ολόκληρα χρόνια, καθώς και Επίτιμη Πρόεδρος μέχρι το θάνατό της. Πάντα περιέβαλλε το ΣΔΓ με ιδιαίτερη αγάπη. Εκτός από αστείρευτη πηγή έμπνευσης και αγωνιστικότητας υπήρξε μεγάλη δωρήτρια με μια αδιάλειπτη παρουσία και σπάνια γενναιοδωρία σε κάθε ζήτημα και ανάγκη. Με το κύρος, τη διεθνή ακτινοβολία και τη διορατικότητά της κράτησε το ΣΔΓ στην πρωτοπορία του φεμινιστικού κινήματος, πάντοτε με γνώμονα την ενδυνάμωση των γυναικών και την ισότιμη συνύπαρξη των δύο φύλων.

Το 2017 το ΔΣ του ΣΔΓ αποφάσισε για τη σημαντική επέτειο των 100 της χρόνων να εκδώσει ένα ειδικό τιμητικό τεύχος του ιστορικού περιοδικού του «Ο Αγώνας της Γυναίκας» και να της το επιδώσει την ημέρα των γενεθλίων της, όπως και έγινε. Στο τεύχος αυτό γράφουν "συνοδοιπόροι" της ζωής της - συνοδοιπόροι στη δράση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, στην επιστήμη της εγκληματολογίας και στον αγώνα για την ισότητα των δύο φύλων - οι οποίοι προσκλήθηκαν να θυμηθούν και να γράψουν "από καρδιάς" για την Αλίκη, για τους σημαντικούς σταθμούς και τις αναμνήσεις από τη συνεργασία, τη σχέση και τη φιλία τους. Τα κείμενα, το καθένα με το δικό του τρόπο, συνθέτουν την ξεχωριστή διαδρομή μιας μεγάλης αγωνίστριας με βαθιά συναίσθηση ευθύνης απέναντι στους συνανθρώπους της.

Τιμούμε τους αγώνες και την προσφορά της Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου στην ανθρωπότητα. Πέρα από τις γνώσεις, μας δίδαξε με το παράδειγμά της αξιοπρέπεια, δικαιοσύνη, υπευθυνότητα, συνέπεια, προσήλωση στους στόχους και πάνω από όλα εντιμότητα και ήθος.

Ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας θα συνεχίσει να πορεύεται σύμφωνα με τις αρχές και το όραμά της για μια κοινωνία που θα επικρατεί το δίκαιο, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η ουσιαστική ισότητα των δύο φύλων.

Αθήνα, Οκτώβριος 2018

Για το ΔΣ

Η Πρόεδρος

Ειρήνη Φερέτη
Εγκληματολόγος – Κοινωνιολόγος

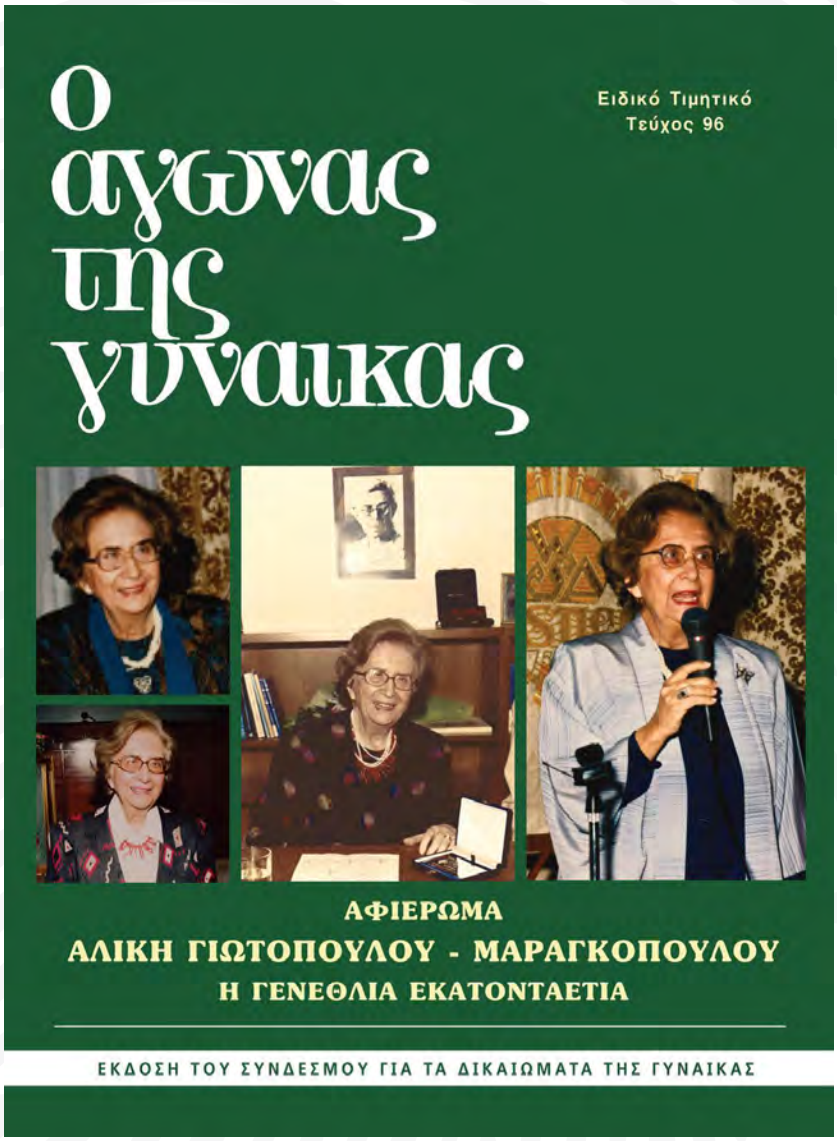

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ», ΠΟΥ ΕΚΔΟΘΗΚΕ ΤΟ 2017 ΓΙΑ ΤΑ 100Α ΓΕΝΕΘΛΙΑ ΤΗΣ ΑΛΙΚΗΣ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ - ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ. ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΠΟΛΥΤΙΜΟ ΥΛΙΚΟ ΜΕ ΣΥΜΒΟΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΙΚΗ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΠΛΟΥΣΙΟ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ, ΑΠΟ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΠΡΟΕΡΧΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΤΡΕΙΣ ΕΚ ΤΩΝ ΕΔΩ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ, ΠΟΥ ΕΥΓΕΝΩΣ ΜΑΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΘΗΚΑΝ.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΙΚΗ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ, 30 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2018)

Στις 30 Οκτωβρίου 2018 το Ιδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΙΜΔΑ) διοργάνωσε στο Μέγαρο Μουσικής εκδήλωση εις μνήμην της Αλίκης Μαραγκοπούλου, με θέμα: «Η Παρακαταθήκη της Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου: Παρόν και Μέλλον». Κατά την εκδήλωση, ανέπτυξαν ποικίλες πλευρές της προσωπικότητας και του έργου της Αλίκης Μαραγκοπούλου εξέχοντες ομιλητές, όπως η Αννα Ψαρούδα-Μπενάκη, ο Μιχάλης Σταθόπουλος, ο Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος, ο Γιώργος Σταυρόπουλος, ο Χριστόφορος Αργυρόπουλος και ο Πέτρος Δαμιανός, ενώ τον συντονισμό είχε ο Εμμανουήλ Ρούκουνας. Από την πλευρά της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας, η Γενική Γραμματέας της Καθηγ. Χριστίνα Ζαραφωνίτου απηύθυνε τον ακόλουθο χαιρετισμό:

Το έργο της Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου είναι γνωστό και αναγνωρισμένο στην Ελλάδα και διεθνώς. Η ίδια καταξιώθηκε εν ζωή και τιμήθηκε για τη σημαντική συμβολή της στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων της γυναίκας και της Εγκληματολογίας. Το τρίπτυχο αυτό υπηρέτησε με πάθος, αφήνοντας έντονο το αποτύπωμα της προσωπικότητάς της.
Όσοι τη γνωρίσαμε στο ξεκίνημα της ακαδημαϊκής μας πορείας στο επιστημονικό πεδίο της Εγκληματολογίας, έχουμε την εικόνα μιας επιστήμονα που δεν διαχώρισε ποτέ τη θεωρία από την πράξη, όπως φαίνεται και από το ιδιαίτερο ενδιαφέρον της για τη συμμετοχή των εγκληματολόγων στη χάραξη της αντεγκληματικής πολιτικής.

Ως Καθηγήτρια στο Πάντειο Πανεπιστήμιο και δύο φορές Πρύτανης, συνέβαλε καθοριστικά στην ανάπτυξη της επιστήμης της Εγκληματολογίας τόσο μέσα από τη διδασκαλία της όσο και μέσα από τη συμβολή της στην ίδρυση του πρώτου Μεταπτυχιακού Σεμιναρίου Εγκληματολογίας στην Ελλάδα.

Ως ιδρύτρια και επί τριάντα συναπτά έτη Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας, συνέβαλε έτι περαιτέρω στην ενίσχυση της επιστήμης μας, μέσα από τη διοργάνωση επιστημονικών δράσεων για σημαντικά θέματα ακαδημαϊκού και κοινωνικού ενδιαφέροντος, διεθνών σεμιναρίων, εκδόσεων και βραβείων.

Στο σημερινό χαιρετισμό μου εκ μέρους της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας θα ήθελα να σταθώ στην αφετηρία δημιουργίας της Εταιρείας μας που ανάγεται, σύμφωνα με όσα αναφέρει η ίδια στην ομιλία της στο συνέδριο που διοργανώσαμε το 2009 με την ευκαιρία συμπλήρωσης των 30 ετών από την ίδρυση, στην πραγματοποίηση το 1976 ενός διεθνούς συνεδρίου στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, λίγο μετά από τότε που ανέλαβε εκείνη την Έδρα της Εγκληματολογίας και με αφορμή τη συμπλήρωση 100 ετών από τη δημοσίευση του έργου του Lombroso «Ο εγκληματίας άνθρωπος». Οι τρεις μεγάλοι «πρωταγωνιστές» όπως τους αποκαλεί η ίδια του συνεδρίου ήταν οι Καθηγητές Jean Pinatel (Επιθεωρητής της Δημόσιας Διοίκησης της Γαλλίας και Πρόεδρος της Διεθνούς Εταιρείας Εγκληματολογίας), ο Sir Leo Radzinowich (Διευθυντής του Ινστιτούτου Εγκληματολογίας του Cambridge) και ο Marc Ancel (Πρόεδρος Τμήματος του Ακυρωτικού Δικαστηρίου της Γαλλίας και Πρόεδρος του Γαλλικού Ινστιτούτου Σπουδών Συγκριτικού Δικαίου) ενώ «ενεργά παρών», όπως αναφέρει, ήταν και ο μόλις προ εικοσαημέρου εκλιπών Denis Szabo, ιδρυτής της σπουδαίας Σχολής Εγκληματολογίας και του πολύ φημισμένου Διεθνούς Κέντρου Συγκριτικής Εγκληματολογίας στο Μόντρεαλ και μετέπειτα Πρόεδρος της Διεθνούς Εταιρίας Εγκληματολογίας. Στο τέλος του συνεδρίου πραγματοποιήθηκε μια επίσκεψη στους Δελφούς, όπου έγινε μια συζήτηση κατά την οποία όλοι, αλλά ιδίως οι Jean Pinatel και Sir Leo Radzinowicz, τόνισαν την ανάγκη δημιουργίας ενός Ινστιτούτου Εγκληματολογίας στην (τότε) Πάντειο Σχολή. Για το λόγο αυτό ο μεν Jean Pinatel απέστειλε ένθερμη επιστολή στον Υπουργό Παιδείας, ο δε Sir Leo Radzinowicz στον Πρύτανη της Παντείου. Το θέμα δεν

προχώρησε δεδομένου ότι δεν υπήρχε εκείνη την εποχή το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο ούτε για μεταπτυχιακές σπουδές ούτε για πανεπιστημιακά Ινστιτούτα. Έτσι, προέκυψε η ιδέα της ίδρυσης αφ' ενός του ατύπου αρχικώς Μεταπτυχιακού Σεμιναρίου Εγκληματολογικών Σπουδών και αφ'ετέρου της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας με εμπνευστή της και πάλι τον Jean Pinatel και με τις καθοριστικές προσπάθειες του Denis Szabo.

Η στενή συνεργασία, επί της Προεδρίας της, της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας με τη Διεθνή Εταιρεία Εγκληματολογίας, αποτυπώθηκε σε πολλές διεθνείς διοργανώσεις όπως το 42ο Διεθνές Σεμινάριο Εγκληματολογίας που συνδιοργάνωσαν, στην Αθήνα το Δεκέμβριο 1989 με θέμα «Στέρηση της ελευθερίας στο ποινικό σύστημα και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου», καθώς και το 69ο Διεθνές Σεμινάριο της Διεθνούς Εταιρίας Εγκληματολογίας, με τίτλο «Αντεγκληματική Πολιτική και Δικαιώματα του Ανθρώπου» το Νοέμβριο του 2006. Αξιομνημόνευτα είναι επίσης το 5ο Διεθνές Συνέδριο της Διεθνούς Ένωσης Γαλλόφωνων Εγκληματολόγων - Αθήνα, 15, 16 και 17 Μαϊου 1996, στην Πνύκα και στην Παλαιά Βουλή, με θέμα «Κρίση Αξιών και Εγκληματολογία: Η οπτική των δικαιωμάτων του ανθρώπου», το οποίο συνδιοργανώθηκε και με το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, καθώς, επίσης το οργανωθέν στο Κολυμπάρι της Κρήτης «Πρώτο Μεσογειακό Συνέεδριο Εγκληματολογίας», με θέμα την «Παραβατικότητα των ανηλίκων».

Σε όλες τις επιστημονικές εκδηλώσεις συμμετείχαν κορυφαίοι εκπρόσωποι της ακαδημαϊκής και επιστημονικής κοινότητας και τα Πρακτικά τους έχουν συμπεριληφθεί στις εκδόσεις του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΙΜΔΑ), το οποίο συμμετείχε πάντα ως συνδιοργανωτής.

Αυτή ακριβώς η πλούσια και σημαντική παράδοση της Εταιρείας μας συνεχίζεται και σήμερα μέσα από την άριστη συνεργασία με πανεπιστημιακούς και επιστημονικούς φορείς στο χώρο της Εγκληματολογίας και της Ποινικής Δικαιοσύνης σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Πολλές επιστημονικές εκδηλώσεις και συνέδρια συνέχισαν να διοργανώνονται τόσο επί προεδρίας της Ομ.Καθ. Καλλιόπης Σπινέλλη και του Ομ.Καθηγ. Ιάκωβου Φαρσεδάκη όσο και επί της τωρινής προεδρίας του Ομ.Καθ. Νέστορα Κουράκη, οπότε ξεκίνησε και η ηλεκτρονική έκδοση του ενημερωτικού μας δελτίου του οποίου το τρίτο τεύχος είναι αφιερωμένο στην αείμνηστη Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, στη μνήμη της οποίας θα ακολουθήσει και σειρά άλλων εκδηλώσεων της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας, ως ελάχιστος φόρος τιμής στο έργο και στη συμβολή της.

Η ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ Κ. ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ, ΕΝΩ ΑΠΕΥΘΥΝΕΙ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ.

ΜΙΑ ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ ΑΙΘΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΙΚΗ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΙΜΔΑ).

ΤΟ EDITORIAL ΠΟΥ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕ Η ΑΛΙΚΗ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ, ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟ 1988 (ΣΕΛ. 7-9).

ΕΝΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΤΟ ΠΩΣ ΕΒΛΕΠΕ ΤΟΝ ΡΟΛΟ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΟΣΜΟ

Με τη συμπλήρωση δέκα ετών δράσης της Ελληνικής Εταιρίας Εγκληματολογίας, έχουμε τη χαρά να παρουσιάσουμε το πρώτο φύλλο του περιοδικού της, της «Ελληνικής Επιθεώρησης Εγκληματολογίας».

Η πρώτη σκέψη για την ίδρυση της Ελληνικής Εταιρίας Εγκληματολογίας γεννήθηκε κατά τη διάρκεια του διεθνούς συμποσίου Εγκληματολογίας που οργανώσαμε το 1976 στην Πάντειο Ανωτάτη Σχολή Πολιτικών Επιστημών με την ευκαιρία της εκατονταετηρίδας από τη δημοσίευση του έργου του Lombroso «Ο Εγκληματίας Άνθρωπος». Ο τίτλος του Συμποσίου ήταν «1876-1976. Από τον «Εγκληματία Άνθρωπο» του Lombroso ως σήμερα».

Η ολιγοήμερη αλλά συνεχής προσωπική επαφή και ανταλλαγή απόψεων με λίγους αλλά κορυφαίους εγκληματολόγους της εποχής εκείνης (M. Ancel, L. Radzinowicz, D. Szabo, J. Pinatel και ιδίως με τον τελευταίο, Πρόεδρο τότε, της Διεθνούς Εταιρίας Εγκληματολογίας) με έπεισαν για την ανάγκη να μη παραμείνει η ελληνική επιστήμη έξω από την διεθνή εγκληματολογική κίνηση.

Έκτοτε άρχισαν οι σχετικές προσπάθειες και το 1978 γεννήθηκε η Ελληνική Εταιρία Εγκληματολογίας, ελληνικό τμήμα της Διεθνούς Εταιρίας Εγκληματολογίας που εδρεύει στο Παρίσι.

Η σύνθεση των κατά καιρούς διοικητικών συμβουλίων και οι ιδιότητες των ιδρυτικών μελών είναι δηλωτικές δύο βασικών αρχών: της αρχής της πολυεπιστημονικής προσέγγισης, που σημαίνει την ανάγκη συνεργασίας πολλών επιστημονικών κλάδων στη μελέτη του εγκληματικού φαινομένου (εγκληματολογίας, ποινικού δικαίου, κοινωνιολογίας, ψυχολογίας κλπ.)· της αρχής της πολυφωνίας, που σημαίνει την ελεύθερη παρουσίαση όλων των τάσεων και θεωριών που σήμερα προβάλλονται και αντιπαραβάλλονται στο επιστημονικό πεδίο σχετικά με το εγκληματικό φαινόμενο. Και οι δύο τηρήθηκαν αυτά τα 10 χρόνια και θα αποτελούν, φυσικά, κατευθυντήριες γραμμές και του περιοδικού μας.

Η δραστηριότητα της Εταιρίας από την ίδρυσή της βαίνει

συνεχώς αναπτυσσόμενη, όπως μπορεί κανείς να διαπιστώσει από την καταγραφή, σε άλλο σημείο αυτού του τεύχους, των κυριότερων εκδηλώσεών της στα δέκα χρόνια της ζωής της, ανάμεσα στις οποίες όχι λίγες εξαιρετικού ενδιαφέροντος.

Επιθυμούμε ιδιαίτερα να σημειώσουμε τη σημαντική αύξηση του αριθμού των νέων μελών, ιδίως νέων επιστημόνων που ειδικεύονται στην εγκληματολογία και που σήμερα είναι φορείς ζωηρού ενδιαφέροντος για την όλη προβληματική του κλάδου μας, η σημασία του οποίου δεν έχει ως τώρα κατανοηθεί όσο πρέπει στη χώρα μας.

Η προβληματική αυτή σε διεθνές επίπεδο επισύρει σήμερα περισσότερο από ποτέ το επιστημονικό ενδιαφέρον.

Θεωρίες ποικίλες υποστηρίζονται, αρχίζοντας από την πλήρη κατάργηση του όλου ποινικού συστήματος ως την επανεμφάνιση της κλασικής σχολής με τον μανδύα του νεοκλασικισμού. Και, ενδιάμεσα, ποικίλες κατευθύνσεις, ριζοσπαστικές, θετικιστικές, κοινωνικής άμυνας διαφόρων αποχρώσεων, από τις οποίες άλλες αρνούνται οποιοδήποτε συνδυασμό μεταξύ τους, ενώ άλλες δέχονται συγκερασμό και συνδυασμούς διαφόρους. Η έντονη αυτή κινητικότητα στη θεωρία είναι δηλωτική από τη μια μεριά ζωντάνιας της επιστήμης μας – μόνο τα λιμνάζοντα νερά είναι ακίνητα – από την άλλη μεταβατικής εποχής σοβαρών κοινωνικών και πολιτιστικών αλλαγών.

Ειδικά το εγκληματικό φαινόμενο προκαλεί σήμερα περισσότερες ανησυχίες από άλλοτε, σε διεθνές και σε ελληνικό επίπεδο. Η φαινομενολογία του παρουσιάζει μεταβολές πραγματικά ανησυχητικές και ως προς το είδος των τελουμένων εγκλημάτων και ως προς τη διεύρυνση του κύκλου των πιθανών θυμάτων, αλλαγές που μεγεθύνονται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Και που όχι σπάνια παρερμηνεύονται.

Συνέπεια αυτών των φαινομένων που εμφανίζονται στην θεωρία και στην κοινωνική πραγματικότητα είναι η μεγάλη δυσχέρεια χάραξης αντεγκληματικής πολιτικής περισσότερο ορθής και αποτελεσματικής και, γενικότερα, σωστότερης κοινωνικής αντίδρασης απέναντι στο εγκληματικό φαινόμενο. Για την επίτευξή της είναι αναγκαίος ο φωτισμός των επί μέρους πολύπλοκων σχετικών προβλημάτων και, μάλιστα, όσο είναι δυνατό, με βάση την κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική πραγματικότητα κάθε χώρας.

Αυτό θα αποτελέσει έναν από τους κύριους στόχους του περιοδικού μας που θα εξυπηρετηθεί με την δημοσίευση των

διαφόρων εκδηλώσεων της εταιρίας μας (συζητήσεων στρογγυλών τραπεζιών, δημοσίων συζητήσεων, διαλέξεων κλπ.), μελετών ελληνικών και αλλοδαπών, βιβλιοπαρουσίασης όσο το δυνατόν πληρέστερης, καθώς και κριτικής πληροφόρησης για ορισμένες νομοθετικές ή δικαστικές λύσεις που αφορούν σοβαρά σημεία του εγκληματολογικού προβληματισμού.

Η Ελληνική Επιθεώρηση Εγκληματολογίας, που θα εκδίδεται δύο φορές το χρόνο, θα περιέχει και πληροφορίες για τη σχετική επιστημονική κίνηση σε ξένες χώρες και στην Ελλάδα.

Ελπίζουμε και ευχόμαστε η προσπάθειά μας αυτή – σημαντική συμπλήρωση του ως τώρα έργου της Εταιρίας μας – να αποτελέσει θετική συμβολή στη βαθύτερη κατανόηση του εγκληματικού φαινομένου στη χώρα μας, με όλες τις σχετικές ευεργετικές συνέπειες.

Καθηγ. Α. Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου

Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρίας Εγκληματολογίας

Βίντεο από χαιρετισμό της Αλίκης Μαραγκοπούλου στο Συνέδριο της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας για το Βίαιο Εγκλημα, τον Ιανουάριο 2017

LINK

http://www.hscriminology.gr/%CE%B4%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%AD%CE%B4%CF%81%CE%B9%CE%B1/

ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΣΥΓΚΙΝΗΤΙΚΟ ΜΗΝΥΜΑ, ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΙΚΟ ΘΑ ΕΛΕΓΑ, ΜΕ ΠΟΛΛΟΥΣ ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ. ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΘΑΥΜΑΣΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ ΤΗΣ ΣΑΦΗΝΕΙΑΣ, ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΤΗΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗΣ ΠΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΣΤΑ ΠΙΟ ΥΨΗΛΑ ΙΔΕΩΔΗ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΑΡΚΟΥΣ ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΣΗ ΤΟΥΣ Η ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΤΗΣ ΔΙΑΦΥΛΑΞΗΣ ΤΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΧΑΛΕΠΟΥΣ ΚΑΙΡΟΥΣ ΠΟΥ ΖΟΥΜΕ.
ΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑ ΣΥΝΕΠΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΓΡΗΓΟΡΣΗΣ.
ΙΑΚ.Φ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

(ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΟΥ ΠΑΡΑΤΙΘΕΤΑΙ ΣΤΟΝ ΤΙΜΗΤΙΚΟ ΤΟΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΙΚΗ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ, ΣΕ ΕΚΔ.ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΘΗΓ. Α.ΜΑΓΓΑΝΑ, ΚΑΙ Ο ΟΠΟΙΟΣ ΕΧΕΙ ΤΙΤΛΟ: ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΑΘΗΝΑ/ BRUXELLES: ΝΟΜΙΚΙ VIVLIOTHIKI/ BRUYLANT, Τ. Α' ,2003, ΣΕΛ. 43-55).

Η **Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου** (εφεξής Α.Μ.) γεννήθηκε την 18η Ιουλίου του 1917 στην Κέρκυρα, της νήσου Κέρκυρας, όπου και ακολούθησε τις σπουδές στοιχειώδους και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Αποφοίτησε από τη Νομική Σχολή Αθηνών και ακολούθησε μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο της Ρώμης (Scuola di Perfezionamento in Diritto Penale e Criminologia) και της Γενεύης.

Ως δικηγόρος, από το 1955 στον Άρειο Πάγο και στο Συμβούλιο Επικρατείας, διετέλεσε Αντιπρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών και Πρόεδρος του Πειθαρχικού Συμβουλίου του.

Το 1973 της απενεμήθη από το Πανεπιστήμιο της Γενεύης διδακτορικός τίτλος στην Εγκληματολογία και το Ποινικό Δίκαιο με την υψηλότερη διάκριση.

Το 1975, η Α.Μ. εξελέγη και το 1976 διορίστηκε Καθηγήτρια Εγκληματολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών, του οποίου εξελέγη δύο φορές Πρύτανης κατά τα έτη 1979-1980 και 1983-1984. Σήμερα, είναι ομότιμη Καθηγήτρια του ίδιου Πανεπιστημίου.

Το 1978, η Α.Μ. ίδρυσε, σύμφωνα με τη διαθήκη του συζύγου της Γιώργου Μαραγκόπουλου, το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΙΜΔΑ), μία ΜΚΟ (Μη-Κυβερνητική Οργάνωση) με πολλαπλές δραστηριότητες, του οποίου προεδρεύει έως και σήμερα.

Το 1978 ίδρυσε με συνεργάτες της την Ελληνική Εταιρεία Εγκληματολογίας της οποίας είναι Πρόεδρος. Η Α.Μ. είναι, επίσης, Πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής της Ελλάδας για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (συμβουλευτικού οργάνου του Πρωθυπουργού και άλλων Αρχών για θέματα Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) από την ίδρυσή της, το έτος 2000.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Οι κυριότεροι τομείς, στους οποίους η Α.Μ. εργάστηκε, είναι η εγκληματολογία και τα δικαιώματα του ανθρώπου γενικά, και ειδικότερα τα δικαιώματα της γυναίκας.

Σε όλους αυτούς τους τομείς, εργάζεται πάντοτε τόσο ως θεωρητικός επιστήμονας, όσο και ως μαχητής, με την πένα, το λόγο και την πράξη, έχο-

ντας ως στόχο την αποτελεσματική επίλυση των επιμέρους φλεγόντων προβλημάτων του καθενός απ' αυτούς.

Ακολουθεί περιγραφή των κυριοτέρων δραστηριοτήτων της Α.Μ. σε καθένα από αυτούς τους τομείς.

Α΄ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Τα κυριότερα εγκληματολογικά **αυτοτελή έργα-βιβλία** της είναι:

- *Les mobiles du delit, Etude de Criminologie et de Droit Pénal* (γαλλικά), LGDI, Παρίσι, 1974, XIV + 350 σελ.
- *Η μεταχείριση των ψυχικά ανώμαλων εγκληματιών,* τ. Ι, *Ψυχικές Ανωμαλίες και Έγκλημα,* Αθήνα, 1975, σελ. 198.
- *Παραδόσεις Εγκληματολογίας,* Αθήνα, 1979, τ. Ι, σελ. 221.
- *Εισαγωγή στην Εγκληματολογία: Το Έγκλημα, η Εγκληματολογία,* Αθήνα, 1984, σελ. 137.
- *The Peculiarities of Female Criminality and Their Causes: A Human Rights Perspective* (αγγλικά), Λονδίνο, Esperia, 1992, σελ. 174.

Μεταξύ των *μελετών και δοκιμίων,* των σχετικών με θέματα εγκληματολογίας, αναφέρονται:

- *Ο μάρτυρας στην ποινική δίκη,* Αθήνα, 1966, σελ. 55.
- «Η εξέταση της προσωπικότητας του εγκληματία», *Ποινικά Χρονικά,* 1967, σελ. 129-136.
- «Η επιμέτρηση της ποινής από εγκληματολογική άποψη», *Πρακτικά του πρώτου Ελληνικού Συνεδρίου Ποινικού Δικαίου,* Αθήνα, 1987, σελ. 81-95.
- «Η Εγκληματολογία στην Ελλάδα» (γαλλικά), *Actas XXIX Curso Internacional de Criminologia,* Pamplona, σελ. 105-127.
- «Καταλογισμός: ποινικές, ψυχιατρικές και εγκληματολογικές απόψεις», *Ελληνική Επιθεώρηση Εγκληματολογίας,* τ. 5-10, 1990-1992, σελ. 280-287.
- «La peine privative de liberté selon l'optique des Droits de l' Homme», (γαλλικά), *Η στέρηση της ελευθερίας στο Ποινικό Σύστημα και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου - 42ο Διεθνές Σεμινάριο Εγκληματολογίας,*

Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 1991, σελ. 27-50. Η σειρά αυτή μαθημάτων οργανώθηκε από την Ελληνική Εταιρεία Εγκληματολογίας σε συνεργασία με τη Διεθνή Εταιρεία Εγκληματολογίας και το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

– Α.Μ. και J. Farsedakis, «Pornography: A Criminological and Human Rights perspective» (αγγλικά), Α.Μ. (υπεύθυνη έκδοσης), *Women's Rights - Human Rights,* Αθήνα, Εστία, 1994, σελ. 264-290.

– «Πρώτες βοήθειες σε μία οξεία κρίση μιας χρόνιας ασθένειας (οι ταραχές των φυλακών μας)», *Ελληνική Επιθεώρηση Εγκληματολογίας,* τ. 11-16, 1993 - 1995, σελ. 46-53.

– «Με την ευκαιρία των πρόσφατων δραματικών γεγονότων του Κορυδαλλού», Κ. Δ. Σπινέλλη και Α. Τσήτσουρα (υπεύθυνες έκδοσης), *Κρατούμενοι και Δικαιώματα του Ανθρώπου,* Αθήνα - Κομοτηνή, Α. Σάκκουλας, 1996, σελ. 103-110.

– «Στερητική της ελευθερίας ποινή και ανθρώπινα δικαιώματα», Α. Τσήτσουρα (υπεύθυνη έκδοσης), *Αντεγκληματική πολιτική και Δικαιώματα του Ανθρώπου,* Αθήνα - Κομοτηνή, Α. Σάκκουλας, 1997, σελ. 87-110.

– «Προτάσεις σχετικά με τα μέτρα, τα οποία πρέπει να ληφθούν επειγόντως στην Ελλάδα ως προς τις φυλακές», ό.π., σελ. 215-218.

– «Ποινές απάνθρωπες κι' εξευτελιστικές: Από την άποψη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου», στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Ηλία Δασκαλάκη, *Εγκληματίες και Θύματα στο Κατώφλι του 21ου Αιώνα,* Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2000, σελ. 255-261.

– «Δικαιώματα του Ανθρώπου και έγκλημα, Σύγχρονες εξελίξεις» στον *Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Διονύσιο Σπινέλλη,* Α. Σάκκουλας, 2001, σελ. 1275-1294.

– Κρίσεις για το «Σχέδιο Νόμου για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών», *Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου - Έκθεση 2002,* Εθνικό Τυπογραφείο, 2003, σελ. 95-107.

– Α.Μ. - Ι. Κτιστάκις, «Προτάσεις σχετικά με τις συνθήκες κράτησης στην Ελλάδα», *Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου - Έκθεση 2002,* Εθνικό Τυπογραφείο, 2003, σελ. 251-267.

– «Η θανατική ποινή από εγκληματολογική άποψη», *Ελληνική Επιθεώρηση Εγκληματολογίας,* 1988, 2, σελ. 43-57.

– «Η θανατική ποινή: Γιατί πρέπει να καταργηθεί», *Ελευθεροτυπία*, Αφιέρωμα στη θανατική ποινή, 12 Ιουνίου 2001.

Με τη διττή της ιδιότητα, εγκληματολόγου και ειδικού στα ανθρώπινα δικαιώματα, αφιερώθηκε ιδιαίτερα στη μελέτη της αντεγκληματικής πολιτικής από την οπτική γωνία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η Α.Μ. υποστηρίζει μία συνολική θεωρία του ρόλου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως προς την προσέγγιση του εγκληματικού φαινομένου. Σύμφωνα μ' αυτήν, η ποινικοποίηση από τους ποινικούς κώδικες ορισμένων πράξεων (που ουσιαστικά αποτελούν προσβολή διαφόρων ΔΑ), η ποινική διαδικασία σε όλα τα στάδιά της, οι ποινές και οι κυρώσεις που ο νόμος προβλέπει, η επιμέτρηση της ποινής για κάθε συγκεκριμένη πράξη οποιουδήποτε κατηγορουμένου, η μεταχείρισή του κατά την εκτέλεση της ποινής, και, στη συνέχεια, η ένταξή του στην κοινωνική ζωή πρέπει να διέπονται από τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (mainstreaming).

Η Α.Μ. πιστεύει ότι η σωστότερη και πιο ανθρωπιστική αντεγκληματική πολιτική είναι εκείνη, η οποία πετυχαίνει το δικαιότερο και λιγότερο συρρικνωτικό συνδυασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των εξής: των μελών της κοινωνίας εν γένει, των υπόπτων, κατηγορουμένων και καταδικασθέντων, καθώς και των θυμάτων των εγκληματικών ενεργειών. Η προστασία των δικαιωμάτων της μιας από τις προαναφερθείσες κατηγορίες συχνά συνεπάγεται τον περιορισμό των δικαιωμάτων των άλλων. Ως εκ τούτου, πρέπει να βρούμε τη χρυσή τομή, με βάση την αρχή της αναλογικότητας, μεταξύ, από τη μία πλευρά, της προστασίας των ΔΑ των μελών της κοινωνίας και του θύματος της εγκληματικής ενέργειας, και από την άλλη πλευρά, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του εγκληματία, έχοντας πάντα κατά νουν την ανάγκη του περιορισμού των ΔΑ μόνο κατά τον απολύτως αναγκαίο βαθμό.

Επιπλέον, καθώς η κοινωνική ηθική, η οποία πρέπει - σύμφωνα με πολλούς εγκληματολόγους και τους περισσότερους ποινικολόγους - να θεωρείται ως η πηγή έμπνευσης των ποινικών και σωφρονιστικών νομοθεσιών, αποτελεί μία πολύ ρευστή έννοια, η οποία διαφέρει από χώρα σε χώρα και από περιοχή σε περιοχή της ίδιας χώρας, είναι προτιμότερο οι εν λόγω νομοθεσίες να βασίζονται στις αρχές των ΔΑ. Πράγματι, οι αρχές αυτές, καθώς είναι αναγνωρισμένες με πλήθος διεθνών κειμένων, έχουν τα πλεονεκτήματα εννοιολογικής ακρίβειας και οικουμενικότητας.

Οι πλείστες, ιδίως οι νεώτερες, από τις παραπάνω μελέτες είναι εμπνευσμένες από αυτή τη βασική τοποθέτησή της συγγραφέως.

Η Α.Μ. είναι Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας (που ιδρύθηκε με πρωτοβουλία της το 1978) και μέλος του Δ.Σ. της Διεθνούς Εταιρείας Εγκληματολογίας από το έτος 1980.

Για την συνεισφορά της στην Εγκληματολογία τόσο στη θεωρία, όσο και στην πράξη, της απενεμήθη το βραβείο Beaumont-Toqueville από τη «Διεθνή Εταιρεία Γαλλόφωνων Εγκληματολόγων» (1992).

Β΄ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Η Α.Μ. αγωνίζεται από πολύ νεαρή ηλικία με πάθος για την ισότητα των φύλων. Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του «Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας» για περισσότερα από 50 χρόνια, η Α.Μ. είναι Πρόεδρός του από το 1974.

Από το 1989 ως το 1997 η Α.Μ. ήταν Πρόεδρος της «Διεθνούς Ένωσης Γυναικών» («International Alliance of Women», με συμβουλευτικό καθεστώς 1ης κατηγορίας στον Ο.Η.Ε., το Συμβούλιο της Ευρώπης και σε όλους τους εξειδικευμένους οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών) και τώρα είναι Επίτιμη Πρόεδρός της.

Η Α.Μ. έχει δημοσιεύσει βιβλία και πολλά άρθρα σχετικά με τα προβλήματα της ισότητας των φύλων σε ελληνικά και ξένα περιοδικά και εφημερίδες. Εξ άλλου, υπήρξε διευθύντρια του περιοδικού «Ο αγώνας της γυναίκας» (1965-1967), που εκδίδει ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας από το 1923 ως και σήμερα, με διακοπές κατά τη δικτατορία του Μεταξά και τη δικτατορία των συνταγματαρχών.

Από τα αυτοτελή **έργα-βιβλία** της σχετικά με την ισότητα των φύλων αναφέρουμε:

1. *Women's Rights - Human Rights* (αγγλικά), Α.Μ. (υπεύθυνη έκδοσης), Αθήνα, Εστία, 1994, σελ. 359.
2. *The Peculiarities of Female Criminality and their Causes: A Human Rights Perspective* (αγγλικά), Λονδίνο, 1992, σελ. 174 (βλ. και παραπ. στο Α΄, σελ. 2).
3. *Les mesures positives pour une égalité effective des sexes* (γαλλικά), Αθήνα-Βρυξέλλες, Σάκκουλας-Bruylant, 1998, σελ. 178.

4. *Affirmative Action, Towards an Effective Gender Equality* (αγγλικά), Αθήνα-Βρυξέλλες, Σάκκουλας-Bruylant, 1998, σελ. 155.

Η Α.Μ. έχει δημοσιεύσει τουλάχιστον ένα άρθρο σε κάθε τεύχος του περιοδικού «Αγώνας της γυναίκας» και αρκετά άλλα στο «International Women's News». Έχει γράψει, επίσης, πολλά άρθρα σε εφημερίδες σχετικά με επίκαιρα προβλήματα, τα οποία αφορούν τα δικαιώματα της γυναίκας και την ισότητα των φύλων.

Μεταξύ των πολλών φεμινιστικών **άρθρων και μελετών,** τα οποία έχουν δημοσιευθεί σε συλλογικά βιβλία και περιοδικά, αναφέρουμε τα εξής:

- «Η ισότητα των Φύλων στη σύγχρονη δημοκρατία» (αγγλικά), Α.Μ. (υπεύθυνη έκδοσης), *Women's Rights - Human Rights,* ό.π., σελ. 106-148.
- «Ανησυχώ για τις Γυναίκες», *Σελίδες Γυναικών,* Μάιος 1995.
- «Πού οδεύει η ισότητα;», *Εφημερίδα των Ελληνικών Ταχυδρομείων,* Φεβρουάριος 1996.
- «Ισότητα: Πρόοδος ή Οπισθοδρόμηση;», *Ο Αγώνας της Γυναίκας,* 1995-1996, τ. 61-62, σελ. 1-4.
- «Η εξέλιξη της έννοιας της ισότητας στη σύγχρονη δημοκρατία», *Ισότητα και Ανάπτυξη - Η πεντηκονταετής συμβολή του Ο.Η.Ε. στην εξελικτική τους πορεία,* Αθήνα - Κομοτηνή, Α. Σάκκουλας, 1998, σελ. 57-122.
- «Βασανιστήρια και γυναίκες», Ειδικό Αφιέρωμα στο θέμα των βασανιστηρίων, *Ελευθεροτυπία,* 27 Νοεμβρίου 2001.
- «Η εκδιδόμενη ως θύμα», Ειδικό Αφιέρωμα σχετικά με την πορνεία, *Ελευθεροτυπία,* 3 Απριλίου 2001.
- «Πενήντα χρόνια πολιτικών δικαιωμάτων για τις Ελληνίδες: 1952-2002», *Αγώνας της Γυναίκας,* τ. 72, 2002, σελ. 3-11.
- «Η έννοια της πολιτικής ισότητας», *Γυναίκες και Πολιτική, Επτά Ημέρες της Καθημερινής,* 15 Δεκεμβρίου 2002, σελ. 20-23.
- Α.Μ. - Ι. Κτιστάκις, «Παρατηρήσεις για την ορθή εφαρμογή του άρθρου 116 παρ. 2 του Συντάγματος», *Ελληνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου - Έκθεση 2002,* Εθνικό Τυπογραφείο, 2003, σελ. 153-160.
- «Ο Βασίλης Μποτόπουλος και η ουσιαστικοποίηση της έννοιας της ισότητας των φύλων», Ένωση Δικαστικών Λειτουργών Συμβουλίου

της επικρατείας, *Μνήμη Βασίλη Μποτόπουλου,* Αθήνα - Κομοτηνή, Α. Σάκκουλας, 2003, σελ. 106-116.

Με την ιδιότητά της ως Προέδρου του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, **έχει οργανώσει και συντονίσει στην Αθήνα αρκετά συνέδρια και σεμινάρια** πολλά από τα οποία πολυήμερα με διάφορα θέματα.

Αναφέρουμε τους τίτλους μερικών:

«Η εργασία των γυναικών και οι νέες τεχνολογίες», «Το δεύτερο σχέδιο δράσης της ΕΟΚ για την ισότητα των φύλων», «Η κρίση της οικογένειας», «Γυναίκες και πολιτική», «Η σημερινή κοινωνική θέση των γυναικών», «Οι γυναίκες στα επαγγελματικά σωματεία», «Ένδεια, ανεργία και κοινωνική περιθωριοποίηση», «Εμπορία και σεξουαλική εκμετάλλευση των Γυναικών: Ένα διεθνικό οργανωμένο έγκλημα».

Στις 4-10 Οκτωβρίου 1992, πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα το XXIX Διεθνές Συνέδριο της Διεθνούς Ένωσης Γυναικών υπό τη διεύθυνση της Α.Μ., με θέμα: *Ισότιμη Δημοκρατία: Η πρόκληση της δεκαετίας του '90.* Με την ευκαιρία αυτήν, έλαβε χώρα στην Αθήνα διήμερο σεμινάριο σε συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης για την ουσιαστική ισότητα των φύλων.

Άλλες δραστηριότητες για την ισότητα των φύλων

Η Α.Μ. έχει συμμετάσχει σε πολλές διασκέψεις σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας και στο εξωτερικό. Την έχουν προσκαλέσει να μιλήσει σχετικά με φεμινιστικά ζητήματα σε ελληνικά, γερμανικά, ολλανδικά, σουηδικά, ισπανικά, γαλλικά, αμερικανικά ραδιόφωνα και τηλεοράσεις, καθώς και σε ελληνικά και ξένα πανεπιστήμια και έχει παρουσιάσει εισηγήσεις σε σημαντικές διεθνείς συνδιασκέψεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Υπήρξε η Πρόεδρος του Ελληνικού Συμβουλίου για την Ισότητα των Φύλων, το οποίο ετοίμασε ένα «Τριετές σχέδιο δράσης για την πραγματοποίηση της ισότητας των φύλων στην Ελλάδα» (1992-1995).

Με πρωτοβουλία της Α.Μ. κατόπιν πενταετούς αγώνα, επιτεύχθηκαν δύο αποφασιστικής σημασίας εξελίξεις: με βάση μία μελέτη της με τίτλο «Εξέλιξη της έννοιας της ισότητας στη σύγχρονη δημοκρατία» (βλ. παραπάνω Β, Μελέτες-Άρθρα) και, ύστερα από δημόσιες συζητήσεις, **η τροποποίηση του άρθρου 116, παρ. 2 του Ελληνικού Συντάγματος και η μεταστροφή της Νομολογίας του Ελληνικού Συμβουλίου της Επικρατείας που καθιέρωσαν ως συνταγματική τη λήψη θετικών μέτρων για την ουσιαστική ισότητα Ελλήνων και Ελληνίδων.**

Επίσης, η Α.Μ. διαβίβασε δια της Εθνικής Επιτροπής της Ελλάδος για τα ΔΑ προτάσεις στην αρμόδια Convention της Ε.Ε. για τη διατύπωση διατάξεων για την ισότητα των φύλων στον Ευρωπαϊκό Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

Γ΄ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (ΓΕΝΙΚΑ)

Η Α.Μ. έχει γράψει αρκετά **αυτοτελή έργα-βιβλία** σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου, τα οποία έχουν ήδη αναφερθεί παραπάνω στους καταλόγους των βιβλίων Εγκληματολογίας και των βιβλίων δικαιωμάτων της γυναίκας, καθώς πραγματεύονται ταυτόχρονα δικαιώματα του ανθρώπου ή δικαιώματα της γυναίκας αφ' ενός και ζητήματα Εγκληματολογίας αφ' ετέρου.

Θα προσθέταμε σ' αυτά:

1. *Ισότητα και Ανάπτυξη - Η πεντηκονταετής συμβολή του Ο.Η.Ε. στην εξελικτική τους πορεία,* Α.Μ. (υπεύθυνη έκδοσης), Αθήνα, Α. Σάκκουλας, 1998, σελ. 311.
2. *La Communauté académique à l'aube du troisième millénaire - Droits et responsabilites fondamentaux* (γαλλικά), P. Tavernier- A. M. (υπεύθυνοι έκδοσης), Βρυξέλλες, Bruylant, 2000.

Εξ άλλου, έχει δημοσιεύσει αρκετές **μελέτες και άρθρα,** σχετικά με ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Δεν θα αναφερθούμε εδώ σε εκείνες τις μελέτες, οι οποίες έχουν τυχόν ήδη αναφερθεί στα κεφάλαια Α΄ και Β΄, αλλά θα προσθέσουμε τις εξής:

- *Η σύγχρονη έννοια των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του ανθρώπου και του πολίτη,* Αθήνα, 1967, σελ. 21.
- *Τα δικαιώματα του ανθρώπου στα ελληνικά επαναστατικά συντάγματα* 1821-1829, Αθήνα, «Πάντειο Πανεπιστήμιο», 1989, σελ. 30.
- «La liberté religieuse dans un monde multiculturel» (γαλλικά), διάλεξη στο πλαίσιο της *Διεθνούς Σειράς Μαθημάτων για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου,* Διεθνές Ινστιτούτο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Στρασβούργο, 1987, η οποία δημοσιεύθηκε επίσης στα *Χρονικά του ΙΜΔΑ,* Τζ. Ηλιοπούλου-Στράγγα (επιμέλεια έκδοσης), Αθήνα, Α. Σάκκουλας, 1991, σελ. 95-119.

- «The Hellenic Experience on the Implementation of the European Convention of Human Rights» (αγγλικά), *Acts of the 4th Copenhagen Conference on Human Rights,* the Danish Center of HR, 1998.
- «Βόρειο τμήμα της Κύπρου: ένας ευρωπαϊκός χώρος στον οποίο εξακολουθεί η συστηματική καταπάτηση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου», Τζ. Ηλιοπούλου-Στράγγα (επιμέλεια έκδοσης), *Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στην κατεχόμενη Κύπρο και στην Αλβανία,* Αθήνα, Α. Σάκκουλας, 1990, σελ. 45-54.
- «La Déclaration française des Droits de l'homme et du citoyen», Εισαγωγική ομιλία στο συνέδριο των 15-16 Δεκεμβρίου 1989, Τζ. Ηλιοπούλου-Στράγγα (επιμέλεια έκδοσης), *La Déclaration française des Droits de l'homme et du citoyen: Un rayonnement bicentenaire,* Αθήνα, Α. Σάκκουλας, 1991, σελ. 9-15.
- «Πρόλογος», Στ. Βασιλούνη (επιμέλεια έκδοσης), *Όψεις της Προστασίας των Ατομικών και Κοινωνικών Δικαιωμάτων,* Αθήνα, Εστία, 1995, σελ. 27- 36.
- «Προτάσεις για το Σχέδιο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την Convention», *Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου - Έκθεση 2000,* Εθνικό Τυπογραφείο, 2001, σελ. 73-79.
- «Πρόταση για την αποτέφρωση των νεκρών», *Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου - Έκθεση 2000,* Εθνικό Τυπογραφείο, 2001, σελ. 101-107.
- «Η υπογεννητικότητα στα πλαίσια του παγκοσμίου πληθυσμιακού προβλήματος», Δ. Λώλης (επιμέλεια έκδοσης), *Υπογεννητικότητα - Το σημαντικότερο πρόβλημα της ελληνικής κοινωνίας,* Αθήνα, Εκδόσεις Παρισιάνου, 2001, σελ. 101-107.
- «Δικαιώματα του Ανθρώπου και έγκλημα: Σύγχρονες εξελίξεις», *Τιμητικός Τόμος για τον Καθηγητή Δ. Σπινέλλη,* Αθήνα, Εκδόσεις Α. Σάκκουλα, 2001, σελ. 1275-1294.
- «Scientific and Technological Developments and Gender Equality» (αγγλικά), Λ.- Α. Σισιλιάνος - Μ. Γιαβουνέλη (επιμέλεια έκδοσης), *Scientific and Technological developments and Human Rights,* Αθήνα, Α. Σάκκουλας, 2001, σελ. 223-236.

– Α.Μ. - Ν. Σιταρόπουλος, «Παρατηρήσεις στις Εκθέσεις των Υπουργών Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξης στην Επιτροπή κατά των βασανιστηρίων των Ηνωμένων Εθνών», *Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου - Έκθεση 2001,* Εθνικό Τυπογραφείο, 2002, σελ. 227-234.

– «Η ΕΣΔΑ σε κίνδυνο», *Ποινική Δικαιοσύνη,* Μάρτιος 2003, τ. 72, σελ. 326-329.

– Εισαγωγή, *Οι ειδήσεις του πολέμου και ο πόλεμος κατά της είδησης,* Β. Βογιατζή (επιμέλεια έκδοσης), Αθήνα, Εκδοτικός Οίκος Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ, σελ. 15-20.

Εξ άλλου, έχει δημοσιεύσει πολλά άρθρα για διάφορα ζητήματα Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στον ελληνικό τύπο.

Το έργο του ΙΜΔΑ

Η κυριότερη συνεισφορά της ως προς τα Δικαιώματα του Ανθρώπου είναι **η ίδρυση και η ανάπτυξη του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΙΜΔΑ),** του οποίου είναι Πρόεδρος από την ίδρυσή του (1978).

Το ΙΜΔΑ έχει αποκτήσει συμβουλευτική ιδιότητα στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο (ECOSOC) και στο Τμήμα Πληροφοριών των Ηνωμένων Εθνών, στην UNESCO και στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Εξ άλλου, το ΙΜΔΑ έχει καθεστώς Παρατηρητή στην Αφρικανική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Δικαιωμάτων των Λαών.

Ανάμεσα στις ποικίλες δραστηριότητες της εικοσαπενταετούς δράσης του ΙΜΔΑ, ειδική μνεία πρέπει να γίνει: στα περισσότερα από 125 συνέδρια, διαλέξεις, σεμινάρια που οργανώθηκαν από το ΙΜΔΑ στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, πάνω στα πιο επίκαιρα και επίμαχα ζητήματα των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στις διακηρύξεις-δηλώσεις και προτάσεις σχετικά με εκάστοτε επίκαιρα προβλήματα ΔΑ που κατατίθενται στους σχετικούς διεθνείς οργανισμούς, στις αρμόδιες ελληνικές Αρχές ή και γενικά στα ελληνικά δημόσια όργανα, στην υποβολή αιτήσεων-προσφυγών σε διεθνή δικαστήρια, στη δωρεάν παροχή νομικής υποστήριξης σε πρόσωπα των οποίων τα ΔΑ έχουν παραβιαστεί και δεν έχουν τα οικονομικά μέσα να προσλάβουν δικηγόρο, στην συγκρότηση της πιο εξειδικευμένης και ενημερωμένης βιβλιοθήκης στην Ελλάδα για τα δικαιώματα του ανθρώπου, η οποία είναι ανοιχτή στο κοινό (και κυρίως την επισκέπτονται

φοιτητές και καθηγητές), στη χορήγηση υποτροφιών για σπουδές ειδίκευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα, κτλ.

Αναφέρουμε ανάμεσα στα **Συνέδρια-Σεμινάρια-Διασκέψεις** που οργάνωσε το ΙΜΔΑ τα παρακάτω:[1]

Αρκετά συνέδρια εστιασμένα στην **καθολικότητα** των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Για παράδειγμα: *Συγκριτική μελέτη του Ευρωπαϊκού και του Αφρικανικού συστήματος προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων* (Αθήνα, Αύγουστος 1991)· *Συγκριτική μελέτη του Ευρωπαϊκού και του Αμερικανικού Συστήματος Προστασίας των ΔΑ* (Ουάσινγκτον, Απρίλιος 1992, σε συνεργασία με το American University)· *Η ανθρώπινη διάσταση της ΔΑΣΕ* (Αθήνα, 29-30 Ιανουαρίου 1993) σε συνεργασία με το Centre de Droit International (CEDIN), Γαλλία.

Αναφέρουμε ακόμη: Διεθνές Συνέδριο με θέμα: «Μεταμόσχευση οργάνων και ανθρώπινα δικαιώματα: δια-πολιτισμικές προοπτικές» σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο του Yale, ΗΠΑ· Συνέδριο με θέμα: «Η ακαδημαϊκή κοινότητα στην αυγή της τρίτης χιλιετίας, θεμελιώδη δικαιώματα και υποχρεώσεις» στο Παρίσι, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Paris Sud· Διεθνές Συνέδριο στη Βιέννη με θέμα: «Αντιτρομοκρατικά μέτρα και Ανθρώπινα Δικαιώματα», σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο του Graz· Διεθνές Συνέδριο με θέμα: «Μετανάστευση και ΔΑ», σε συνεργασία με τον Επίτροπο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης, στην Αθήνα.

Διάφορα colloquies σε συνεργασία με διεθνείς οργανώσεις (Συμβούλιο της Ευρώπης, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, UNESCO, Ο.Η.Ε. (Γραφεία Αθηνών) κ.ά.

Υπό τη διεύθυνση της Α.Μ., το ΙΜΔΑ έχει εκδώσει, ως τα μέσα του 2003, 43 βιβλία σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έχουν εκδοθεί σε διάφορες γλώσσες από γνωστούς Ευρωπαίους εκδότες.[2] Τρία επιπλέον βιβλία βρίσκονται στο στάδιο της εκτύπωσης αυτή τη στιγμή. Το ΙΜΔΑ έχει δική του Σειρά ΔΑ στον εκδοτικό οίκο Pedone του Παρισιού.

1. Ο κατάλογος των κυριοτέρων δραστηριοτήτων του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου από το 1978 περιλαμβάνονται σε ξεχωριστό τεύχος (brochure) και στην ιστοσελίδα www.mfhr.gr

2. Ο κατάλογος αυτών των εκδόσεων έχει δημοσιευτεί ξεχωριστά. Βλ. και ιστοσελίδα www.mfhr.gr

Μερικές δραστηριότητες ακόμα για τα ΔΑ

Από το 1991 μέχρι το τέλος της δράσης του κατά το έτος 2000, η Α.Μ. ήταν μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του «Ευρωπαϊκού Ιδρύματος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων» («European Human Rights Foundation»), το οποίο είχε έδρα τις Βρυξέλλες.

Τον Ιανουάριο του 2000, η Ελληνική Δημοκρατία ίδρυσε την «Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου» σύμφωνα με τις σχετικές αρχές των Ηνωμένων Εθνών («Αρχές του Παρισιού»). Η Α.Μ. ως Πρόεδρός της, εκτός των άλλων δραστηριοτήτων, διοργάνωσε στην Αθήνα, από την 1η Νοεμβρίου έως τις 4 του ίδιου μήνα 2001, τη 2η Μεσογειακή Συνάντηση των Εθνικών Επιτροπών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου από την οποία ψηφίσθηκε η «Διακήρυξη της Αθήνας» που περιέχει τις θέσεις μας στα κυριότερα σύγχρονα προβλήματα ΔΑ. Η εν λόγω Επιτροπή έχει συντάξει και δημοσιεύσει ως τώρα τρεις πολυσέλιδες Ετήσιες Εκθέσεις. Σε καθεμία από αυτές, η Α.Μ. δημοσιεύει μια γενική επισκόπηση της κατάστασης των ΔΑ στην Ελλάδα και μερικές εισηγήσεις σε ειδικά θέματα.

Δ΄ ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Η Α.Μ. υπήρξε μέλος της ελληνικής αποστολής στις Γενικές Συνελεύσεις των Ηνωμένων Εθνών και της UNESCO. Έχει συμμετάσχει, ως εθνικός αντιπρόσωπος ή ως ανεξάρτητος εμπειρογνώμονας σε συνδιασκέψεις και συνέδρια με θέματα ισότητας των φύλων (Μεξικό, Ναϊρόμπι, Μελβούρνη, Ελσίνκι, Καλκούτα, Στρασβούργο, Βρυξέλλες, Βόννη, Χάγη, Βιέννη, Λευκωσία), Εγκληματολογίας (ειδικά στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Διεθνούς Εταιρείας Εγκληματολογίας) σε διάφορες πόλεις του κόσμου, και τέλος με θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Στρασβούργο, Κοπεγχάγη, Γενεύη, Ουάσινγκτον, Σάλτσμπουργκ, Λάιντεν, κ.λπ.).

Εξ άλλου, έχει συμμετάσχει στη Γενική Συνέλευση της UNESCO (1992) ως rapporteur της 5ης Επιτροπής (Ανθρώπινα Δικαιώματα, κτλ.), στη Διάσκεψη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Βιέννης (1993), στη Διάσκεψη της Βιέννης των Ηνωμένων Εθνών για την άμυνα κατά του εγκλήματος (1994), όπου ήταν Αντιπρόεδρος της Διάσκεψης, στη Διάσκεψη του Καΐρου για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη (1993), στην Συνάντηση Κορυφής για την Κοινωνική Ανάπτυξη (Κοπεγχάγη 1995), στη Διάσκεψη «Copenhagen plus five» στη Γενεύη (2000), στις 57η και 58η συνόδους της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στη Γενεύη κ.λπ.

Επιπλέον, οργάνωσε και συντόνισε τον ερχομό στην Ελλάδα από το Ν. Δελχί του *«Global March against the worst forms of child labour»,* συμμετέσχε στις Διασκέψεις της ΔΟΕ κατά τα έτη 1998 και 1999, όπου υιοθετήθηκε η Σύμβαση 182 πάνω σ'αυτό το θέμα, και αγωνίστηκε (μέσω συνεντεύξεων τύπου, άρθρων κτλ.) για την επικύρωσή της από την Ελλάδα (η οποία επιτεύχθηκε το 2001).

Τον Ιανουάριο του 1993, διετέλεσε μέλος της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διερεύνηση των βιασμών γυναικών στην πρώην Γιουγκοσλαβία.

Η Α.Μ. υπήρξε μέλος διαφόρων νομοπαρασκευαστικών επιτροπών: για το νέο οικογενειακό δίκαιο (1982-83), το Σχέδιο για ένα νέο νόμο-πλαίσιο των Πανεπιστημίων (1980), το νόμο αποποινικοποίησης της άμβλωσης (1984) κλ. Συνέταξε το κείμενο του νέου άρθρου 116, παρ. 2 του Ελληνικού Συντάγματος (ισότητα), το οποίο και υιοθετήθηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο.

Η Α.Μ. υπήρξε Αντιπρόεδρος του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (1981-1992), μέλος του Γενικού Συμβουλίου της Τράπεζας της Ελλάδας (1981-1991), Πρόεδρος του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας (1981-1982).

Διακρίσεις: Μεταξύ άλλων τιμητικών διακρίσεων, της απενεμήθη από τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας το παράσημο του «Ανώτερου Ταξιάρχη του Τάγματος του Φοίνικος», καθώς και βραβείο από την Κυπριακή Κυβέρνηση - Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξης.

Γλώσσες: Εκτός των ελληνικών, γνωρίζει γαλλικά, ιταλικά, αγγλικά και γερμανικά.

ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΤΗ ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗ. ΣΥΝΟΜΙΛΟΥΝ ΜΑΖΙ ΤΗΣ ΟΙ ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ, ΙΑΚΩΒΟΣ ΦΑΡΣΕΔΑΚΗΣ ΚΑΙ -ΜΕ ΓΥΡΙΣΜΕΝΗ ΤΗΝ ΠΛΑΤΗ- Η ΑΓΛΑΪΑ ΤΣΗΤΣΟΥΡΑ.

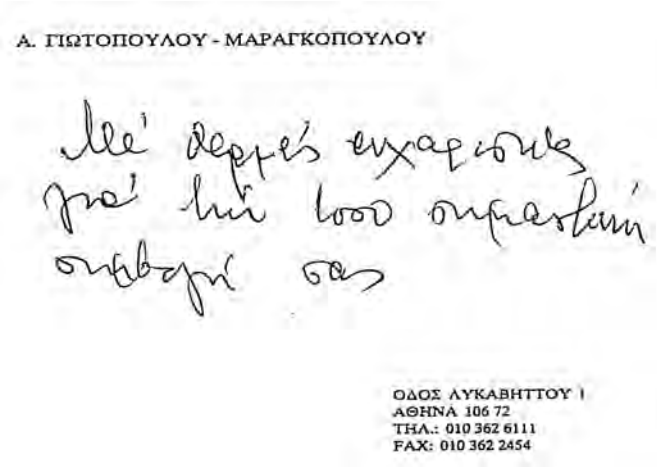

Α. ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ - ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Με θερμές ευχαριστίες
για την τόσο σημαντική
συνεργασία σας

ΟΔΟΣ ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΥ 1
ΑΘΗΝΑ 106 72
ΤΗΛ.: 010 362 6111
FAX: 010 362 2454

ΕΝΑ ΑΥΤΟΓΡΑΦΟ ΤΗΣ ΑΕΙΜΝΗΣΤΗΣ ΑΛΙΚΗΣ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ, ΣΤΟ ΟΠΟΙΟ ΕΚΦΡΑΖΕΙ ΤΙΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟ ΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΣΤΟΝ ΤΙΜΗΤΙΚΟ ΤΗΣ ΤΟΜΟ.

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Πρωτοβουλία από τον Πρύτανη του Παντείου Πανεπιστημίου
Καθηγητή κο Γιώργο Βαβούρα.

- *Χαιρετισμός από τον κ. Πρύτανη, Ομότιμο Καθηγητή*
κο Κωνσταντίνο Δεστούνη, Αναπληρωτή.

- *Χαιρετισμός από την Εκτελεστικο της Ευρωπαϊκής Εταιρείας*
κα Anne Dragancesco.

- *Παρουσίαση του έργου της τιμώμενης και των πρώτων*
τόμων από τον Καθηγητή Εγκληματολογίας
κο Γιάννο Φαρσεδάκη.

- *Επίδοση των πρώτων τόμων*

- *Ανταμοιβή της τιμώμενης.*

Θα ακολουθήσει δεξίωση

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Ο Πρύτανης του Παντείου Πανεπιστημίου
Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Καθηγητής Γιώργος Βαβούρας
έχει την τιμή να σας προσκαλέσει
στην Τελετή Επίδοσης δεύτερου τιμητικού τόμου
στην Ομότιμη Καθηγήτρια Εγκληματολογίας
και τέως Πρύτανη του Παντείου Πανεπιστημίου
κα Αλίκη Γιωτοπούλου - Μαραγκοπούλου

Η Τελετή θα πραγματοποιηθεί
τη Δευτέρα 9 Φεβρουαρίου 2004 και ώρα 19:30
στην Αίθουσα Τελετών
του Παντείου Πανεπιστημίου

Ο Πρύτανης
Καθηγητής Γιώργος Βαβούρας

Οι Αντιπρυτάνεις

Καθηγητής Θεόδωρος Κόρ. Κίτσος
Καθηγητής Αντώνιος Μπουρδάς

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΔΟΣΗ ΤΟΥ ΤΙΜΗΤΙΚΟΥ ΤΟΜΟΥ ΤΗΣ ΑΛΙΚΗΣ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

IN MEMORIAM DENIS SZABO
Άλλος ένας μεγάλος έφυγε

του Ιάκωβου Φαρσεδάκη

Μετά από τον Δημήτρη Καλογερόπουλο και την Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου μια νέα μεγάλη απώλεια ήλθε να σημαδέψει την επιστήμη της Εγκληματολογίας. Αυτή του Denis Szabo. Μοναδική η προσωπικότητά του. Γεννήθηκε το 1929 στη Βουδαπέστη. Σπούδασε Κοινωνιολογία και Εγκληματολογία στη Γαλλία (Παρίσι) και στο Βέλγιο (Louvain-la-neuve) από όπου και έλαβε το διδακτορικό του, μαθητής, μεταξύ άλλων, των Henri Lévy-Bruhl, Georges Freedman και Jean Ladrière. Δίδαξε αρχικά στο Παρίσι, στη Λυών και στη Λουβαίν. Η πρόσκλησή του ακολούθως στο Μοντρεάλ του Καναδά - για να διδάξει αρχικά το μάθημα : *Κοινωνιολογία της παρέκκλισης και Μέθοδοι Έρευνας* - αποτέλεσε στη συνέχεια ορόσημο για την παγκόσμια Εγκληματολογία.

Άνθρωπος αφάνταστα δημιουργικός ίδρυσε την περίφημη Σχολή Εγκληματολογίας στο εκεί Πανεπιστήμιο, αξεπέραστη έκτοτε σε παγκόσμιο επίπεδο. Σήμερα αριθμεί 67 διδάσκοντες 80 προπτυχιακά μαθήματα, ενώ οι απόφοιτοί της φθάνουν τις 7.000. Ακολουθώντας τις υποδείξεις της Unesco την ενέταξε στην Faculty of Arts, δίνοντας από την αρχή έμφαση στην έρευνα, συνιδρύοντας τρία ερευνητικά κέντρα, με σπουδαιότερο το C.I.C.C., *Διεθνές Κέντρο Συγκριτικής Εγκληματολογίας*, με 58 μόνιμους ερευνητές και 83 συνεργαζόμενους σήμερα.

Έχοντας ως στόχο την διεπιστημονική μελέτη του εγκληματικού φαινομένου κατάφερε να συγκεντρώσει πρώτης γραμμής διδάσκοντες-ερευνητές που καλύπτουν όλο το φάσμα των επιστημών και που εκπροσωπούν όλες τις σύγχρονες τάσεις και Σχολές. Πολλά μεγάλα ονόματα διδασκόντων και ερευνητών κόσμησαν στο παρελθόν και κοσμούν και σήμερα το διδακτικό-ερευνητικό προσωπικό της Σχολής και των ερευνητικών Κέντρων. Οι δραστηριότητές τους αποτυπώνονται στις εξαιρετικές δημοσιεύσεις και στις Εισηγήσεις τους σε διάφορα διεθνή Συνέδρια. Θεωρείται απο πολλούς ως «*ο πατέρας της σύγχρονης Εγκληματολογίας*».

Η Εγκληματολογία, για τον Denis Szabo, είναι μια σύνθεση των όσων η Ψυχολογία, η Κοινωνιολογία, η Ψυχιατρική και το Δίκαιο συνεισφέρουν μελετώντας το εγκληματικό φαινόμενο. Ενσωματώνει την θεωρία, την έρευνα, την αντεγκληματική πολιτική και την κλινική πράξη. Ενδιαφέρεται για τους θεσμούς που ασχολούνται με το εγκληματικό φαινόμενο: την αστυνομία, τα δικαστήρια, τα ιδρύματα για νέους παραβάτες του νόμου, τις φυλακές και ο,τιδήποτε άλλο περιλαμβάνει το σωφρονιστικό σύστημα. Θεωρεί το εγκληματικό πρόβλημα από κάθε πλευρά και εξετάζει όλες τις πιθανές λύσεις. Όπως αναφέρει ο ίδιος[1] « *Εκείνο που μετρά για μένα, είναι η επιδίωξη του ιδεώδους μιας πιο δίκαιης κοινωνίας, η αποκατάσταση, ιδίως για τα άτομα της γενιάς μου, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, που ποδοπατήθηκε από τον πόλεμο που δεν έκανε διάκριση μεταξύ στρατιωτών και αμάχων πολιτών, καθώς και η δημιουργία μιας κοινωνίας κόσμιας αποτελούμενης από γιατρούς, νομικούς, κοινωνιολόγους κ.ά., που να ενδιαφέρεται για τα ποινικά θέματα. Η μέθοδος (για να φθάσει κανείς στο*

[1] Βλ. την βιβλιοπαρουσίαση από τον Αντώνη Μαγγανά στην *Ποινική Δικαιοσύνη* (1999,719 επ) του βιβλίου του Marcel Fournier, *Entretiens avec Denis Szabo*.

αποτέλεσμα αυτό) είναι η επιστημονική έρευνα, η εγγύηση της ειλικρίνειας, η ακεραιότητα του ερευνητή καθοδηγούμενη από τη φιλευσπλαχνία και τον οίκτο για τους πλέον δυστυχείς ανάμεσά μας, τους εγκληματίες, και τους πιο αθώους, τα θύματα ...».

Αλλ'ο Denis Szabo δεν σταμάτησε εκεί. Ίδρυσε την Εταιρεία Εγκληματολογίας του Κεμπέκ και στη συνέχεια ένα πολύ αξιόλογο περιοδικό τα *Acta Criminologica* που αντικαττέστησε μετά με την σπουδαία θεματική επιστημονική Επιθεώρηση *Criminologie (φέτος κυκλοφόρησε επετειακό τεύχος για τα πενήντα της χρόνια),* ενώ από το 1980 μέχρι και τον θάνατό του ήταν ο επιστημονικός διευθυντής της ελβετικής επιθεώρησης *Revue internationale de Criminologie et de Police technique et scientifique*. Έλαβε μέρος ως Διευθυντής ερευνών σε πολλές έρευνες, ως Σύμβουλος σε Επιτροπές για το ποινικό σύστημα, τόσο στον Καναδά, όσο και στην Γαλλία και στην Ουγγαρία, συμμετέχοντας στην ανάπτυξη μιας ουμανιστικής εμπνεύσεως αντεγκληματικής πολιτικής. Διατέλεσε, για δυο θητείες, Πρόεδρος της Διεθνούς Εταιρίας Εγκληματολογίας. Ήταν εμπειρογνώμων των Ηνωμένων Εθνών, της Ουνέσκο, του Συμβουλίου της Ευρώπης, κλπ. Ίδρυσε με άλλους την Διεθνή Ένωση γαλλοφώνων εγκληματολόγων της οποίας και διατέλεσε πρώτος Πρόεδρος. Ανακηρύχθηκε Επίτιμος Διδάκτωρ από τα Πανεπιστήμια της Βιέννης, της Σιέννας, της Βουδαπέστης, της Αίξ-Μασσαλίας, του Παντείου. Ήταν Μέλος της Βασιλικής Εταιρείας του Καναδά, αντεπιστέλλον Μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας, του έχει απονεμηθεί το Βραβείο Sutherland από την Αμερικανική Εταιρεία Εγκληματολογίας και το Βραβείο *Beccaria* από την Γερμανική Εταιρεία Εγκληματολογίας, ενώ παρασημοφορήθηκε από διάφορες χώρες και από τον Καναδά, βέβαια, με την ανώτατη διάκριση. Βραβείο που φέρει το όνομά του (*Prix Denis Szabo*) απονέμεται στον Καναδά σε διακρινόμενους στον χώρο της Εγκληματολογίας επιστήμονες από την *Fondation Charlemagne*.

Το συγγραφικό του έργο είναι ιδιαιτέρως πλούσιο. Το βιβλίο του *Crimes et villes* που στηρίζεται στην διδακτορική του διατριβή βραβεύθηκε από την Ουνέσκο. Άλλα βασικά του έργα είναι *L'inceste en milieu urbain, Criminologie, Criminologie et politique criminelle, Science et crime, Traité de Criminologie empirique* (στην πρώτη του έκδοση), *De l'anthropologie à la Criminologie comparée*. Μεταφράσθηκαν σε πολλές γλώσσες, το τελευταίο – που αποτελείται από τέσσερα Μαθήματα που έδωσε προσκεκλημένος στο περίφημο Κολλέγιο της Γαλλίας - και στα ελληνικά στη *Σειρά Βιβλιοθήκη Εγκληματολογίας της Νομικής Βιβλιοθήκης*. Ο ίδιος ήταν πολύγλωσσος, χειριζόμενος απταίστως, εκτός από την μητρική ουγγρική γλώσσα, τα αγγλικά, τα γαλλικά, τα γερμανικά και τα ισπανικά.

Όπως σημειώνουν[2] οι Maurice Cusson και Marc Le Blanc "*Ο Denis Szabo, πάνω απ'όλα, είχε το χάρισμα εκείνου που μπορεί να συγκεντρώνει γύρω του και να συνεγείρει μεγάλο αριθμό ειδικών που χωρίς αυτόν δεν θα είχαν συναντηθεί ποτέ. Ήξερε να συμφιλιώνει τις διαφορετικές απόψεις και να κινητοποιεί όλους γύρω από ένα κοινό σχέδιο... Πολλές χιλιάδες πτυχιούχοι Εγκληματολογίας- των οποίων κατάφερε να καθιερώσει τα επαγγελματικά δικαιώματα- εξοικειώθηκαν με μια Εγκληματολογία διεπιστημονική- ταυτόχρονα επιστημονική και εφαρμοσμένη- που διέθετε ολοένα και περισσότερες μεθοδολογικές επιλογές και πεδία εφαρμογής. Πολλές εκατοντάδες απέκτησαν την δυνατότητα εφαρμογής της επιστημονικής μεθόδου σε συγκεκριμένες περιπτώσεις που συνδέονται με το εγκληματικό φαινόμενο η με τους μηχανισμούς της κοινωνικής αντίδρασης στο έγκλημα. Πολλές δεκάδες διδακτόρων προώθησαν την έρευνα και βελτίωσαν την διαχείριση των εγκληματολογικών υπηρεσιών. Πολλοί απ'αυτούς δίδαξαν σε ξένα Πανεπιστήμια*".

Ας μου επιτραπούν δυο λόγια προσωπικά, μια και ο εκλιπών, από τότε που τον γνώρισα στο Ερευνητικό Κέντρο του Καθηγητού μου Jacques Léauté στο Στρασβούργο το 1968 - πριν από πενήντα ακριβώς χρόνια. Πόσο γρήγορα, αλήθεια, περνά ο καιρός ! -, με τιμούσε με την φιλία του, αδιατάρακτη μέχρι τέλους, όπως φάνηκε

[2]Στην Εισαγωγή του συγγράμματος που επιμελήθηκαν: *Traité de Criminologie empirique, 4e édition, σελ. 14 επ.*

από την πρόσκλησή μου στη Σχολή Εγκληματολογίας και στο Διεθνές Κέντρο Συγκριτικής Εγκληματολογίας, την πρότασή του – σε συνεννόηση με τον τότε Πρόεδρο Jean Pinatel - να εκλεγώ Γραμματέας του Παγκοσμίου Συνεδρίου της Λισσαβώνας, την ανάθεση επί της δικής του Προεδρίας της Γραμματείας του Επιστημονικού Συμβουλίου της Διεθνούς Εταιρείας Εγκληματολογίας, για να περιορισθώ μόνο σε αυτά. Η απώλειά του, κατά συνέπεια, μου είναι ιδιαιτέρως οδυνηρή. Ασφαλώς αυτό συμβαίνει και σε πολλούς άλλους, μια και επιστήμονες σαν τον Denis Szabo, που καταφέρνουν να υλοποιήσουν μέσα από μύριες δυσκολίες το όραμά τους δύσκολα βρίσκονται στις μέρες μας. Πίστευε πάντοτε στον επιστημολογικό, θεωρητικό και μεθοδολογικό πλουραλισμό. Κατάφερε να τον καθιερώσει σε βαθμό που να αποτελεί το βασικό χαρακτηριστικό της Σχολής που ίδρυσε. Η παγκόσμια Εγκληματολογία πολλά του οφείλει.

ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΤΙΜΩΡΙΑ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

CRIME AND PUNISHMENT

THE NEWSLETTER OF THE HELLENIC SOCIETY OF CRIMINOLOGY

Ελληνική Εταιρεία Εγκληματολογίας
Λυκαβητού 1γ
e-mail: info@hscriminology.gr